

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Silvie Pavlicová
Společné jmění manželů a excindační žaloba

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Společné jmění manželů a excindační žaloba vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 22. května 2013

Silvie Pavlicová

Tímto bych chtěla velmi poděkovat JUDr. Janě Křiváčkové, vedoucí mé diplomové práce, za její cenné rady, podněty a také za výbornou spolupráci při zpracování této práce. Dále děkuji pracovníkům sekretariátu a exekutorským kandidátů z Exekutorského úřadu Přerov JUDr. Tomáše Vrány, kteří mi umožnili několikaměsíční stáž na tomto úřadě a s velkou trpělivostí odpovídali na mé dotazy.

Obsah práce

Úvod.....	7
1 Společné jmění manželů.....	10
1.1 Bezpodílové spoluvlastnictví manželů.....	10
1.2 Pojem a předmět společného jmění manželů	11
1.3 SJM v novém občanském zákoníku	13
1.4 Modifikace SJM	14
2 Odpovědnost manželů za závazky.....	17
3 Zásady exekučního řízení.....	20
3.1 Ochrana povinného.....	20
3.2 Ochrana třetích osob.....	21
3.3 Další zásady exekučního řízení	24
4 Problematika § 262a občanského soudního řádu.....	27
4.1 K § 262a odst. 1 o.s.ř.....	27
4.2 K § 262a odst. 2 o.s.ř.....	31
4.3 K § 262a odst. 3 o.s.ř.....	33
5 Excindační žaloba.....	35
5.1 Vylučovací žaloba podle § 267 odst. 1 o.s.ř.....	36
5.2 Vylučovací žaloba podle § 267 odst. 2 o.s.ř.....	38
5.3 Vztah návrhu na vyškrtnutí věcí ze soupisu a excindační žaloby	40
5.4 Náležitosti vylučovací žaloby	41
5.5 Podání vylučovací žaloby.....	42
5.6 Soudní poplatek.....	43
5.7 Žaloba z lepšího práva.....	44
6 Řízení o vyloučení věci.....	45
6.1 Pojednání žaloby	45
6.2 Rozhodnutí o žalobě.....	46
6.3 Náklady řízení	47
6.4 Zastavení výkonu rozhodnutí	48
6.5 Vrácení věci.....	49
7 Novela exekučního řádu.....	50
7.1 Srážky ze mzdy.....	50

7.2 Příkladání pohledávky z účtu u peněžního ústavu.....	51
Závěr.....	54
Seznam použitých zdrojů (bibliografie).....	60
Shrnutí.....	63
Summary.....	64
Seznam klíčových slov.....	65

Seznam použitých zkratek

o. s. ř.	Občanský soudní řád
OZ	Občanský zákoník (z. č 40/1964 Sb.)
e. ř.	Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
NOZ	Občanský zákoník (z. č 89/2012 Sb.)
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
KS	Krajský soud
SJM	společné jmění manželů

Úvod

Společné jmění manželů je institut, který se promítá v řadě právních odvětví. Objevuje se v občanském právu a to jak v hmotném, tak procesním právu a dále v rodinném právu. V této práci je zkoumanou oblastí společné jmění manželů z pohledu práva procesního, a to konkrétně v oblasti soudního výkonu rozhodnutí a exekuce.

Během posledních let velmi vzrostl počet exekucí a není těžké najít ve svém okolí někoho, proti komu je exekuce vedena. Velmi častý je případ, kdy je exekuce vedena proti z jednomu z manželů a druhý manžel, popř. jejich děti o exekuci neví a jsou pak postiženi negativními dopady, které exekuce přináší. Manžel povinného může být velmi překvapen, že výkon postihne i majetek náležející do SJM. O to víc pak nechápe fakt, že se ke smlouvám, kterými je zákonný rozsah SJM zúžen, nepřihlíží. Tato situace nastala i v mém okolí. Zajímalo mě proto, kdy může exekutor postihnout majetek v SJM a zda může manžel povinného zabránit, aby byl výkonem rozhodnutí postižen majetek náležející do společného jmění, popř. za jakých podmínek se může domoci ochrany.

Zákon č. 396/2012 Sb. a 404/2012 Sb. přináší řadu změn do o. s. ř. Předně se neruší dvojkolejnost výkonu rozhodnutí a exekuce jak bylo původně navrhováno, ale dost podstatným způsobem ji mění. Dle § 251 odst. 2 o. s. ř. soud nařídí a provede exekuci pouze v případech zde vyjmenovaných. Dalšími novinkami jsou zaslání předžalobní výzvy věřitelem, pozastavení řídičského oprávnění, slučování exekucí, vydobytí závazku ve společném jmění manželů srážkami ze mzdy nebo příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. Vzhledem k posledním dvěma uvedeným změnám roste důležitost institutu společného jmění v civilním právu.

Práce se věnuje problematice postihu majetku náležejícího do společném jmění manželů, pokud dluh vznikl za trvání jen jednomu z manželů. Problematikou dluhu, jenž vznikl oběma manželům a také aspektům insolventního řízení se zde nevěnuji.

Této rozsáhlé a velmi složité problematice postihu majetku náležejícího do společném jmění manželů se věnuje pouze jedno ustanovení zákona. Ochranu třetích osob, zejména pak manžela povinného, během výkonu soudního rozhodnutí a exekuce, upravuje taktéž jedno ustanovení.

Hlavními otázkami této práce jsou:

- 1) Vztahují se ustanovení § 262a a 267 o. s. ř. i na soudní rozhodnutí, kterým byl zúžen zákonný rozsah SJM?*
- 2) Je současná právní úprava o postihu majetku v SJM v občanském soudním řádu*

dostatečná?

Práce má za úkol tyto výše uvedené ustanovení pomocí jazykového výkladu a systematického výkladu blíže specifikovat.

Hypotézami jsou tato tvrzení:

- 1) *Ustanovení § 262a a 267 o. s. ř. se vztahují na soudní rozhodnutí, kterým byl zúžen zákonný rozsah SJM.*
- 2) *Současná právní úprava o postihu majetku v SJM v občanském soudním řádu je dostatečná.*

K potvrzení nebo vyvrácení hypotéz je nutné užití metody analýzy a syntézy (např. z hodnocení ustanovení obsažených v občanském zákoníku účinného od 1. ledna 2014). Ke srovnání názorů vyjádřených v judikatuře je třeba použít metodu komparace.

Diplomová práce je členěna do sedmi kapitol. V úvodní kapitole je stručná zmínka o dřívější úpravě bezpodílového společenství manželů. Je zde nastíněna jak současná právní úprava SJM, ale také i pohled na společné jmění manželů, které bude upravovat nový občanský zákoník. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 262a o.s.ř. pojednává o smlouvách modifikací SJM, je nutné se modifikaci SJM věnovat.

Druhá kapitola krátce pojednává o hmotněprávní odpovědnosti manželů za dluhy. Především jsou zde rozebírány klíčové rozhodnutí NS a to rozsudek Nejvyššího sp.zn. 31 Odo 677/2005 a usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 20 Cdo 2304/2002.

Třetí kapitola se zabývá zásadami exekučního řízení. V této kapitole jsou vyzdvíženy především zásada ochrany povinného a zásada ochrany třetích osob. Ostatní kapitoly jsou popsány pouze okrajově.

Čtvrtá kapitola je ústřední kapitolou této diplomové práce, neboť se věnuje postihu majetku náležejícího do SJM. Součástí je i obsáhlá analýza rozhodnutí NS upravující tuto problematiku. Pro lepší přehlednost jsou jednotlivé odstavce ustanovení § 262a o. s. ř. rozděleny na podkapitoly. Kapitola pojednává i o vypořádání SJM.

V následujících dvou kapitolách se věnují excindační žalobě, jejím náležitostem, vztahu k návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu (této problematice se věnuji velmi okrajově, neboť o ní pojednává diplomová práce absolventa Ondřeje Havránka), účinkům již podané vylučovací žaloby a také postupem soudu po jejím podání. V šesté kapitole jsou nastíněny náklady řízení a vrácení věci v případě, že žalobě bylo vyhověno a soud vyloučil věc z výkonu rozhodnutí.

Poslední kapitola je spíše úvahou nad tím, co přinesla již několikrát zmiňovaná poslední velká novela o. s. ř. a e. ř. a jaké důsledky pro manžela povinného přinese. Věnuji se zde

nejvíce diskutovaným způsobům exekuce, které postihují manžela povinného, jsou jimi srážky ze mzdy a příkazání pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu.

Vzhledem k tomu, že téma značně přesahuje do oblasti občanského práva hmotného, je nutné se zabývat rozsahem tohoto institutu, jeho modifikacemi a především zúžením společného jmění manželů, neboť při výkonu rozhodnutí se k dohodám zužujícím společné jmění manželů nepřihlíží. V souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku je nutné zmínit i to, jak je tato oblast upravena v z. 89/2012 Sb., občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014.

Práce často odkazuje na jednotlivá rozhodnutí Nejvyššího soudu. To je způsobeno chybějící literaturou v této oblasti. Množství judikatury a s nimi i mnohdy souvisejících rozdílných názorů soudců Nejvyššího soudu vede k nejednosti při postupu soudních exekutorů v praxi. Další poznatky čerpám z odborné literatury, především pak z komentářů a článků v odborných časopisech.

Práce vychází z právního stavu k 1. lednu 2013.

1. Společné jmění manželů

Na našem území existuje několik institutů upravujících majetkovoprávní vztahy mezi manžely. Prvním z nich je bezpodílové spoluvlastnictví manželů. S tímto institutem je možné se ještě setkat, neboť existuje stále ještě značný počet manželství uzavřených před 31. červencem 1998. V současnosti jsou tyto vztahy upraveny v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku. S účinností zákona č. 89/2012 Sb. bude tato úprava bude značně odlišná stávající úpravě. Proto je nutné nastínit úpravu v těchto jednotlivých právních předpisech.

1.1. Bezpodílové spoluvlastnictví manželů

Institut bezpodílového společenství manželů byl zaveden občanským zákoníkem (zákonem č. 40/1964 Sb.) ke dni 1. dubna 1964. Předcházela mu institut zákonného majetkového společenství, které na našem území platilo od 1. ledna 1950 do 31. března 1964. Rozdíl mezi nimi spočíval v tom, že u druhého jmenovaného nešlo o úpravu v občanském zákoníku, ale nýbrž o úpravu provedenou ustanoveními zákona o právu rodinném. Další rozdílnost spočívala ve větší kogentnosti u norem bezpodílového společenství.¹

Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.) obsahoval speciální přechodné ustanovení v § 500 OZ, které mělo upravovat všechna dřívější ustanovení zabývající se společenstvím majetku mezi manžely. Dle § 500 odst. 1 věta první OZ všechna majetková společenství mezi manžely vzniklá dle dřívějších právních předpisů zanikla ke dni 1. dubna 1964. Následující věta ve výše uvedeném ustanovení pak stanovila, že ode dne 1. dubna 1964 vzniká bezpodílové společenství manželů k majetku, které dle zaniklých majetkových společenství patří do OZ.²

Bezpodílové spoluvlastnictví mohlo vzniknout pouze mezi manžely. Novelou č. 509/1991 Sb. bylo manželům umožněno dohodou rozšířit nebo zúžit rozsah bezpodílového společenství a odložit vznik BSM až na den zániku manželství.³

Tato novela, která do OZ vložila ustanovení § 143a, s účinností od 1. ledna 1992 znamenala značnou dispozitivnost pro úpravu poměrů mezi manžely ve vztahu k BSM. Toto ustanovení nezapomíná na zájmy mezi manžely, tak i na zájmy třetích osob, co se týče právní jistoty při právních jednání mezi manžely.

¹ HOLUB, Milan, POKORNÝ, Milan. *Občan a vlastnictví v českém právním řádu*. 1. vydání. Praha: Linde, 2002, s. 234.

² Tamtéž s. 234-235.

³ BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Bezpodílové společenství manželů*. 1. vydání. Praha: Linde, 1994, s. 35.

Dohoda o rozšíření BSM se týká pouze majetku nabytého za trvání manželství a nikoliv majetku nabytého před uzavřením manželství. Z toho vyplývá, že nelze měnit vlastnictví jednou již nabyté, a tudíž je nutné, aby dohoda působila pouze do budoucnosti. Navíc lze ze znění v § 143 OZ odvodit, že dohoda se nemůže týkat jednotlivé věci, ale má být obecná, formulovaná ad abstractum.⁴

U dohody nestačí ústní nebo obvyklá písemná forma, neboť by to znamenalo neplatnost absolutní dle § 40a OZ. V § 143 odst. 3 OZ se nachází ustanovení chránící zájmy třetích osob. Dle něj se manželé mohou na takovou dohodu odvolat jen tehdy, pokud je tato dohoda třetí osobě známa. Myslí se tím znalost konkrétní, tzn. osoba zúčastněná na právním vztahu s manžely by měla vědět, že taková dohoda existuje. Není nutné, aby měla vědomost o přesném rozsahu konkrétního BSM.⁵

Nově je díky novele možné uzavřít dohodu o zúžení nebo rozšíření BSM ještě před uzavřením manželství. Do té doby trvající výklad pokládal dohodu upravující tento okruh věcí za neplatnou. Dokonce i samo ustanovení § 143 OZ hovoří o pojmu manželé. Pojem manžel zde ale nelze vykládat jen jako osobu, která již manželství uzavřela, ale dotýká se i snoubenců. Tito by okamžikem uzavření manželství uzavřeli smlouvu již jako manželé a pouze by tím upravili své majetkové poměry do budoucna. Na rozdíl od dohody modifikující BSM, která už jen dohodou o změně toho, co už vzniklo v minulosti.⁶

1.2. Pojem a předmět společného jmění manželů

Společné jmění nahradilo na základě novely občanského zákoníku (zákon č. 91/1998 Sb.) účinné od 1. srpna 1998 institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů, které na našem území platilo od 1. dubna 1964.⁷

Institut společného jmění manželů není totožný s bezpodílovým spoluvlastnictvím manželů. *„Jedná se o dva rozdílné instituty, a to pojmenováním, předmětem (včetně možností jeho modifikací i před uzavřením manželství), rozsahem i obsahem, i zánikem (bezpodílové spoluvlastnictví manželů bylo možné zrušit za trvání manželství rozhodnutím soudu). Pokud bylo za trvání jednoho manželství soudem zrušeno bezpodílové spoluvlastnictví manželů jako institut manželského majetkového práva, nemohlo dojít k jeho transformaci ve společné jmění*

⁴ BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Bezpodílové společenství manželů*. 1. vydání. Praha: Linde, 1994, s. 42-43.

⁵ Tamtéž s. 50.

⁶ Tamtéž s. 44-45.

⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1.5.* vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 136-137.

manželů jako nového institutu manželského majetkového práva.“⁸

Společné jmění lze charakterizovat jako právní formu uspořádání majetkového společenství mezi manžely, tudíž nemůže vzniknout mezi jinými osobami (např. mezi druhem a družkou, registrovanými partnery). V OZ nenalezneme legální definici tohoto pojmu.⁹

Pojem jmění označujeme jako souhrn aktiv a pasiv.¹⁰ Aktivity rozumíme penězi ocenitelné hodnoty, pasivy naopak rozumíme závazky. Pokud se má majetek stát součástí společného jmění manželů, musí být nabyt společně manžely nebo jedním z nich za trvání manželství. Další podmínkou je to, že zde není dán zákonný důvod vyloučení majetku z předmětu společného jmění.¹¹

Mezi aktiva lze řadit příjmy manželů z pracovní činnosti nebo z podnikání, příjmy ze sociálního zabezpečení, odměny za vynálezy a autorská díla, vyplacené prémie, výhry ze sázek a loterií, plnění z pojistné smlouvy, výnosy, užitky a přínosy věcí, úroky získané v době manželství z vkladu jednoho z manželů, nemovitosti zakoupené v době manželství, atd.¹²

Institut společného jmění manželů vychází z předpokladu, že věci, jež ho tvoří, patří oběma manželům bez určení jejich podílů. To znamená, že každý z nich je vlastníkem celé věci, přičemž jeho vlastnické právo je omezeno stejným vlastnickým právem druhého manžela. Za trvání společného jmění tedy podíly manželů na společné věci neexistují.¹³

V § 143 OZ jsou stanoveny výjimky, který majetek do společného jmění nepatří. Jsou jimi majetek získaný dědictvím nebo darem, majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů a věci vydané v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.¹⁴

Do SJM náleží taktéž závazky (označované jako pasiva), které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich a s výjimkou závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden bez souhlasu

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2000, sp.zn. 30 Cdo 1803/2000.

⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 136-137.

¹⁰ V současném občanském zákoníku nenajdeme definici majetku a jmění. To je změněno v občanském zákoníku účinném od 1. ledna 2014, která oba pojmy definuje v § 495.

¹¹ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. I, (1 až 459)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 961.

¹² FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 49-50.

¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2011, sp. zn. 20 Cdo 9/2010.

¹⁴ Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

druhého manžela.¹⁵

Do SJM tedy náleží vše, co jeden z manželů nebo oba nabyli ode dne uzavření manželství až do jeho zániku. Zánik manželství může nastat smrtí jednoho z manželů, dnem kdy nastane právní moc rozsudku o rozvodu manželství, dnem prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů, do dne vydání rozhodnutí o propadnutí majetku nebo jeho části či propadnutí věci státu nebo do dne právní moci o prohlášení manželství za neplatné.¹⁶

1.3. SJM v novém občanském zákoníku

Právní úprava v novém občanském zákoníku je vesměs podobná té nynější, jen je rozšířena o pojmy, které se dříve nacházely v zákoně o rodině. Na rozdíl od současného občanského zákoníku obsahuje definici manželství, ve které je manželství definováno jako „trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon“.¹⁷

NOZ obsahuje kromě společných institutů s OZ jako je rozsah SJM a jeho modifikace upravuje i další oblasti, které byly pro OZ neznámé. Jsou jimi některá ustanovení o bydlení manželů a zvláštní ustanovení proti domácímu násilí. NOZ obsahuje definici pojmu obvyklé vybavení domácnosti, které doteď vymezovala judikatura.

Ve druhém oddílu čtvrtého dílu NOZ je upraveno manželské majetkové právo. NOZ rozlišuje zákonný režim na jedné straně a pak modifikované režimy, které jsou založeny smluvně nebo rozhodnutím soudu. Tyto modifikované režimy by pak měly mít shodnou právní relevanci a právní důsledky, co se týče třetích osob.¹⁸

Okruh majetku náležející do SJM a i výjimky z něj nalezneme v § 709 NOZ. Výjimky jsou zde upraveny více široce než v OZ, neboť se zde objevují nové instituty jako například odkaz, možnost nabytí jako náhradu nemajetkové újmy na přirozených právech nebo nabytí náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu manželova výhradního majetku. Na rozdíl od OZ zde nejsou již zahrnuty věci vydané v rámci předpisů o restituci, neboť ty se již objevují velmi zřídka.

Dále je v NOZ stanoveno, že zisk z výhradního jmění se stává součástí SJM a to dnem, kdy se pohledávky staly splatnými. Také je zde výslovně uvedeno, že do SJM náleží i podíl

¹⁵ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 49.

¹⁶ Tamtéž. s. 49-50.

¹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 310.

manžela v obchodní společnosti nebo v družstvu, stane-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva.

I NOZ umožňuje manželům ujednat si manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu. Smluvený režim může spočívat ve vzniku oddělených jmění, vzniku SJM ke dni zániku manželství nebo i rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Tímto režimem si manželé mohou upravit práva a povinnosti týkající se již existujícího společného jmění. Pokud by si pro smluvený režim ujednali zpětný účinek, nebude k němu přihlédnuto. Třetím druhem modifikace je režim založený rozhodnutím soudu. NOZ upravuje také správu jednotlivých režimů.

Smlouva o manželském majetkovém režimu se však nesmí dotknout svým obsahem nebo účelem práv třetí osoby. Nově je také stanoveno, že tato smlouva nesmí vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu. Smlouva má být uvedena ve zvláštní evidenci smluv o manželském majetkovém poměru, který dosud není zřízen. Po dobu jeho neexistence je třeba trvat na tom, aby smlouvy měly formu úředního zápisu.¹⁹

1.4.Modifikace SJM

Novela zákonem č. 509/1991 Sb. umožnila, aby si manželé upravili rozsah svého bezpodílového spoluvlastnictví (nyní se užívá termín společné jmění manželů). Díky této změně mohou manželé rozšířit nebo zúžit zákonem stanovený rozsah společného jmění nebo mohou vyhradit zcela nebo zčásti vznik společného jmění manželů ke dni zániku manželství. Modifikace je možná na jedné straně uzavřením smlouvy mezi manžely, kterou je nutné uzavřít ve formě notářského zápisu, nebo rozhodnutím soudu na straně druhé.

Smlouvou vyjadřují manželé svobodnou vůli upravit si majetkové vztahy mezi sebou. Manželé mají při ujednání této smlouvy mají svobodu uzavřít smlouvu, platí mezi nimi rovnost stran a mohou se podílet na obsahu této smlouvy. U soudního rozhodnutí jsou tyto smluvní zásady omezeny nebo úplně vyloučeny. Manželé zde neprojevují svoji vůli, ta je nahrazena rozhodnutím soudu. Je pak jen na soudu, zda svým rozhodnutím upraví majetkové poměry manželů a zda zákonný rozsah SJM zúží až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti.

¹⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 315.

Zúžení společného jmění je stav, kdy věci které by jinak tvořily součást společného jmění manželů, zůstávají ve vlastnictví každého z manželů. Tedy vznikem dohody o zúžení SJM nemají manželé žádný majetek ve společném vlastnictví kromě předmětů, jenž tvoří obvyklé vybavení domácnosti (např. nábytek, elektrické spotřebiče). Pokud jeden z nich něco nabývá, nabývá to do svého vlastnictví. Nabývají-li společně, pak nabývají do podílového spoluvlastnictví.²⁰ Rozšířením se rozumí to, že se předmětem SJM stanou i závazky, které zákon z předmětu společného jmění vylučuje.²¹

Manželé si mohou též vyhradit zcela nebo zčásti vznik společného jmění ke dni zániku manželství. V takovém případě budou společné jmění za trvání manželství tvořit pouze věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti. Společné jmění pak vzniká až v den zániku manželství a bude se tak týkat všech věcí, které budou v tom okamžiku ve vlastnictví manželů.²²

Další možností je rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění manželů. Zákon č. 91/1998 Sb. přiznal každému z manželů právo podat návrh k soudu na zúžení společného jmění. Předpokladem toho, aby bylo vydáno kladné rozhodnutí soudu, je třeba existence závažných důvodů (např. alkoholismus, gamblerství, apod.) nebo získání podnikatelského oprávnění pro jednoho z manželů nebo pokud se některý z manželů stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti. Pokud soud návrhu vyhoví, je nutné, aby proběhlo vypořádání té části společného jmění, která je rozhodnutím vyňata. Stejně tak je nutné vypořádání společného jmění v případě, že byl rozsah společného jmění zúžen.²³

Pokud po zániku společného jmění manželů k uvedeným věcem nenásledovalo do tří let jejich vypořádání dohodou nebo nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu, „*platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění užívá pro svoji potřebu, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné, totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných.*“²⁴

Pří výkonu rozhodnutí se vychází jen ze zákonného rozsahu SJM a nepřihlíží se ke smlouvám o snížení nebo rozšíření jeho rozsahu. Výkon rozhodnutí tak může postihnout i

²⁰ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 172.

²¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 346..

²² FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 64 – 65.

²³ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 180 - 181.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2007, sp. zn. 20 Cdo 3297/2006.

majetek, který dle hmotného práva do SJM nenáleží. Platí zde totiž, že při nařízení výkonu rozhodnutí se nezjišťuje, jaký majetek do SJM patří a dokonce ani to, zda jde o závazek vzniklý jen u jednoho manželů. Ochrana před postižením majetku, který netvoří součást SJM poskytuje vylučovací žaloba podle § 267 odst. 1 a odst. 2. Tato problematika bude blíže přiblížena v následujících kapitolách.

2. Odpovědnost manželů za závazky

Pro lepší pochopení odpovědnosti manželů za závazky po stránce procesní, je nutné se na ni podívat z hlediska hmotněprávní stránky. Závazkové právo předpokládá existenci alespoň dvou subjektů, které jsou vůči sobě v opačném postavení. Jeden z těchto subjektů je věřitel mající právo na plnění závazku, druhým je dlužník, který má povinnost závazek splnit. Jak na straně věřitelské i na straně dlužnické může být více subjektů (např. manželé, spoluvlastníci), v těchto případech mluvíme o pluralitě subjektů na věřitelské či na dlužnické straně.

V případech plurality subjektů je nutné rozlišovat dílčí a solidární závazky. U dílčích závazků je každý spoludlužník zavázán co do velikosti svého dílu a každý spoluvěřitel je oprávněn co do velikosti svého dílu. U solidarity pak rozlišujeme dvě situace a to solidaritu věřitelů (aktivní solidarita) a solidaritu dlužníků (pasivní solidarita). Aktivní solidarita vzniká tehdy, pokud má více věřitelů (spoluvěřitelů) vůči dlužníkovi společnou pohledávku s tím, že každý z nich může požadovat od dlužníka splnění celé pohledávky. Pasivní solidaritou pak rozumíme situaci, kdy poddlužníci jsou zavázáni splnit témuž věřiteli dluh společně a nerozdílně.²⁵

NS dospěl v jednom ze svých rozsudků k závěru, že „z dikce § 145 odst. 3 OZ plyne, že u závazků, které tvoří společné jmění manželů, jsou manželé společnými dlužníky a že tato solidarita, založená přímo zákonem, vede ke všem důsledkům pasivní solidarity podle §511 odst. 1 OZ. Věřitel přitom nemusí podat žalobu na plnění zároveň proti všem solidárně zavázaným dlužníkům, ale i jen proti jednomu (či několika) z nich, přičemž pohledávku proti ostatním může uplatnit i později samostatnou žalobou. Rozsudek platí vždy mezi věřitelem a tím spoludlužníkem, který byl žalován. Ve výroku rozhodnutí proti dalšímu spoludlužníku musí být pak stanovena jeho povinnost plnit společně a nerozdílně s předtím již odsouzeným dlužníkem. Proto dokud závazek trvá, může věřitel vést soudní, popř. exekuční řízení proti dalším solidárně zavázaným dlužníkům.“²⁶

Připuštěním možnosti pasivní solidarity mezi manžely k závazku, který uzavřel jeden z manželů, by přinesla značnou právní nejistotu. Došlo by k porušení zásady, že smlouva zavazuje pouze strany pouze jim tedy náleží práva a povinnosti plynoucí ze smlouvy. Věřiteli

²⁵ ŠVESTKA, Jirí, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2* .5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 72-73.

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003.

by pak sice náleželo právo vymoci plnění i po druhém z manželů, tomuto druhému manželu by však náleželo naopak právo požadovat plnění po věřiteli.

Ustanovení § 511 odst. 1 OZ stanovuje, že *jestliže je právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno nebo účastníky dohodnuto, anebo vyplývá-li to z povahy plnění, že více dlužníků má témuž věřiteli splnit dluh společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn požadovat plnění na kterémkoliv z nich.*²⁷ Věřitel by tak mohl vézt výkon rozhodnutí nebo exekuci proti povinnému a jeho manželovi, který by se stal druhým povinným. Důsledkem takového rozhodnutí je pak skutečnost, že tito dlužníci by pak odpovídali nejen společným majetkem, ale také každý z manželů svým výlučným majetkem. Závěr NS dle mého názoru nebyl správný, neboť by tím nebyl chráněn majetek manžela povinného náležejícího do jeho výlučného vlastnictví. NS pojímal odpovědnost manželů za závazky jako absolutní a nebral ohledy na zvláštní postavení manžela povinného. Naštěstí bylo toto rozhodnutí již překonáno.

V pozdějším judikátu vyslovil nejvyšší soud naprosto opačný názor. Senát v něm rozhodl tak, že *„splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů sjednaného jen jedním z manželů nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů. Právo věřitele domáhat se při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojení závazku povinného manžela postižením společného jmění manželů tím není dotčeno.*²⁸ Z toho judikátu plyne, že věřitel může žalovat jen manžela, který smlouvu uzavřel. Exekuce nařízená proti osobě povinného postihuje nejen majetek ve společném jmění manželů, ale i majetek náležející do výlučného vlastnictví povinného, ne však výlučný majetek druhého manžela.

K podobnému závěru došel NS i ve svém dalším usnesení, které se týká nařízení výkonu rozhodnutí. V něm NS stanovil, že *„i když tedy zákon zavazuje manžele k solidárnímu plnění závazků nelze na podkladě exekučního titulu, jenž jako povinného označuje jen jednoho z nich, nařídit (a provést) výkon (exekuci) proti druhému manželu.*²⁹ Platí, že nesplní-li dlužník svoji povinnost uloženou mu ve vykonatelném rozhodnutí, má oprávněný právo podat návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Oprávněný v tomto návrhu označí toho, kdo nesplnil dobrovolně svoji povinnost plynoucí z rozhodnutí. Manžel povinného tak není v řízení o nařízení výkonu rozhodnutí věcně legitimován a tudíž mu exekuční titul nemůže ukládat povinnost k plnění. Manžel povinného se stane účastníkem až teprve nařízením výkonu rozhodnutí.³⁰

²⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2007, sp.zn. 31 Odo 677/2005.

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2003, sp.zn. 20 Cdo 2304/2002.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. července 1997, sp.zn. 2 Cdon 1446/96.

Poslední dvě výše uvedená rozhodnutí chrání výlučný majetek manžela povinného. Pokud by ze závazku náležícího do společného jmění manželů byl oprávněn a povinen druhý manžel, pak by došlo ke změně jeho postavení, neboť by se z manžela povinného stal povinný (to by bylo shodné s nesprávným závěrem prvního uvedeného rozhodnutí NS). Výkon rozhodnutí by tak mohl postihnout i výlučný majetek druhého manžela. Vůbec by se nehledělo na to, že do SJM nenáleží majetek, který manžel povinného nabyt před uzavřeným manželstvím. Došlo by tak k absolutnímu neuznání vlastnického práva k takovému majetku. Toto by pak bylo v rozporu s ustanovení v § 143 odst. 1 písm. a) OZ, pokud by se k majetku nabytému před uzavřením manželství vůbec nepřihlíželo.

S občanskoprávní odpovědností úzce souvisí i vynucení nesplněné povinnosti, která nebyla plněna dobrovolně. Tuto povinnost lze vynutit i proti vůli povinného. Tato problematika bude popsána v následujících kapitolách.

3. Zásady exekučního řízení

V průběhu exekuce je třeba dbát ochrany povinného a třetích osob, neboť může dojít k nepříznivým zásahům do jejich práv. Ochrana povinného a třetích osob jsou klíčovými zásadami, na které je třeba vždy brát v potaz. Zákon na ochranu těchto osob nezapomíná a stanoví prostředky, kterými se při takovém zásahu mohou bránit. Vedle těchto základních zásad je třeba dbát dalších zásad.

3.1. Ochrana povinného

Zásada ochrany povinného patří ke specifickým zásadám exekučního řízení. Zásada zákonné ochrany povinného spočívá v tom, že exekuce slouží jen k uspokojení práva oprávněného. Zákon umožňuje oprávněnému v případě vymáhání peněžité pohledávky navrhnout i několik způsobů, kterými bude pohledávka vymáhána. Ochrana povinného pak spočívá v tom, že zákon výslovně stanoví, že exekuci více způsoby lze nařídit jen tehdy, jestliže k uspokojení pohledávky nestačí některý z nich. Soud pak může rozhodnout, že dosažení uspokojení oprávněného postačí jeden z nich a ostatní způsoby zamítne.³¹

Povinnému nesmí být způsobena újma většího rozsahu. Zákon také zakazuje, aby se exekucí nepřiměřeně snížila existenční úroveň povinného. To je důležité například pro stanovení výše nezabavitelné částky při srážkách ze mzdy.³²

Zásadu ochrany povinného lze spatřit zejména v ustanovení § 322 odst. 2 o.s.ř., ve kterém jsou vyjmenovány věci ve vlastnictví povinného, které jsou vyloučeny z výkonu rozhodnutí. Jsou jimi snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, dále zdravotní potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě (zde patří např. léky, berle, kolečkové křeslo). Dále hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku násobku životního minima³³ a věci, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti.³⁴

Z výkonu rozhodnutí jsou vyloučeny i běžné oděvní součásti a také obvyklé vybavení domácnosti. „Otázku zda jde o věci tvořící „obvyklé vybavení“ domácnosti ve smyslu § 322 odst. 2 písm. a) o. s. ř. je nutné posuzovat z hlediska uvozujícího ustanovení § 322 odst. 1

³¹ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 63.

³² Tamtéž s. 26.

³³ Životní a existenční minimum upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

³⁴ Zákon č. 99/1963 S., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

o.s.ř. a tam vtěleného kritéria jejich „nezbytné potřeby“ při uspokojení hmotných potřeb povinného a jeho rodiny. Výkonem rozhodnutí nelze postihnout jen takový majetek, který slouží k uspokojování těch životních potřeb, které lze hodnotit, jako základní.“³⁵

„Skutečnost, že určité věci – se zřetelem k aktuálním sociálním standardům – tvoří typické vybavení domácnosti (kupř. barevný televizor, přehrávací aparatura, apod.), ještě neznamená, že ve smyslu ustanovení § 322 odst. 2 písm. a) o.s.ř. jde o věci nezbytně potřebné.“³⁶

Rozhodnutí zda jde o majetek sloužící k uspokojení základních životních potřeb závisí na úvaze soudního exekutora. Často jsou pak zabavovány věci, i který se může ukázat jako nejednoznačné, zda jsou nezbytně nutné (např. lednička). U jiných věcí jako je např. PC sestava, obývací souprava, obývací stěna k takovým neshodám nedochází, neboť už jsou nadstandardním vybavení.

Nově jsou z výkonu rozhodnutí vyloučena zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník. Tento nový prvek je dle mého názoru správně vyloučen z výkonu, neboť je tím povinný ušetřen nepřiměřeného psychického nátlaku, pokud ho váže s takovým zvířetem velmi blízký vztah.

Pokud nastane situace, kdy je povinnému zabavena věc nebo více věcí spadajících pod § 322 odst. 2 o.s.ř, pak se povinný může bránit podáním návrhu na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. d) o.s.ř. Většinou se tedy bude jednat o částečné zastavení, neboť se vyloučení bude týkat konkrétní věci. Povinný musí v návrhu tuto konkrétní věc co nejbližší specifikovat, aby nemohlo dojít k záměně s jinými věcmi.

3.2.Ochrana třetích osob

Jednou z nejdůležitějších zásad exekučního řízení je ochrana třetích osob. Práva třetích osob mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci různou mírou zasažena. K tomu dojde nejčastěji u exekuce ze srážek ze mzdy, příkázání pohledávky nebo vyklizení. U srážek ze mzdy a příkázání pohledávky soud přikáže plátcí mzdy nebo peněžnímu ústavu, aby část mzdy nebo pohledávky srážel a vyplácel ji oprávněnému. Vyklizením dochází k zásahu do

³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. 20 Cdo 180/2003.

³⁶ Tamtéž.

práv osob, které s povinným bydlí a nemají samostatné právo k bydlení. Zde ochrana těchto osob stává velmi citlivou záležitostí.³⁷

Soudy mají při výkonu respektovat práva třetích osob, ale za předpokladu, že budou vytvořena pravidla, která nebudou snižovat efektivitu výkonu rozhodnutí, například tím, že by soud musel prokazovat, že věc patří povinnému. Snadno tak dojde ke střetům zájmů oprávněného a třetích osob. Základním kritériem řešení těchto sporů je otázka prokázání vlastnického práva. Pravidlo prokázání vlastnického práva má být řešeno na základně zevních, snadno zjiřitelných znaků. Pokud je namísto zřejmé, že věc náleží třetí osobě, nedojde k zásahu do jejích práv. V opačné situaci, kdy o vlastnictví věci nastanou pochybnosti, může dojít k zásahu do práv třetí osoby.³⁸

Nelze však chápat, že je chráněno pouze vlastnické právo třetích osob, i když jde o nejtýpichtější práva. Spadají sem i práva odpovídající podílovému spoluvlastnictví a práva manželů k věcem tvořících jejich společné jmění.³⁹ Ochrana manžela povinného pak nese specifické prvky, o kterých bude pojednáno v následující kapitole.

Dle ustanovení § 267 odst. 1 o.s.ř.⁴⁰ lze vyvodit, že nejsou chráněny jen věci. Uvedené ustanovení hovoří o majetku, tudíž se ochrana nevztahuje jen na věci, ale i na práva a jiné majetkové hodnoty. Takovými právy jsou například právo na mzdu nebo právo na pohledávku u peněžního ústavu.⁴¹ Tento názor autora se ukazuje jako správný. Třetí osoby se tak mohou domáhat ochrany nejen svých hmotných věcí, ale i práv, která jim přísluší. Nelze souhlasit s názorem jiných autorů, že práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí se vztahují pouze k hmotným věcem. Ochrana osob při uspokojování pohledávky je upravena v § 262a os.ř., o kterém je pojednáno v následující kapitole.

Právo musí umožnit obranu třetích osob přímo proti zásahu jejich práv. Je nutné vytvořit jiné právní prostředky, kterými se tyto osoby mohou domáhat ochrany. Mezi nejdůležitější tyto prostředky patří excindační žaloba a návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu.

Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podává třetí osoba, jestliže byla do soupisu sepsána i věc, ke které má vlastnické právo a tudíž není vlastnictvím dlužníka. Návrh může taková osoba podat do 30 dnů ode dne, kdy se dozvěděla o soupisu věci. Návrh podá u exekutora,

³⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona, LAMKA Roman. *Exekuce v zrcadle právních předpisů. I. Průběh exekučního řízení*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 44-45.

³⁸ DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 55.

³⁹ Tamtéž s. 55.

⁴⁰ Novelou zákonem č. 300/2000 Sb. se v § 267 odst.1 slovo "věci" nahrazuje slovem "majetku". Stejným zákonem byl do občanského soudního řádu vložen nový § 262a o.s.ř. včetně poznámky pod čarou č. 80.

⁴¹ DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012 roč. 9, č. 2, s. 56.

který pojal věc do soupisu. Je-li návrh podán opožděně, soudní exekutor ho odmítne. Zákon ukládá exekutorovi patnáctidenní lhůtu, aby o návrh na vyškrtnutí věci rozhodl. Věc pak vždy vyškrtne, souhlasí-li s tím oprávněný.⁴² Problematika návrhu na vyškrtnutí bude upravena v této práci velmi okrajově. K jejímu popsání by nestačil rozsah této práce a jednak už toto bylo upraveno v jiné kvalifikační práci.

Zásada ochrany třetích osob je vyzdvihnuta v novém ustanovení § 68 odst. 5 e.ř. Exekutorovi je zde dána povinnost bezodkladně písemně uvědomit třetí osobu o provedení soupisu, pokud shledá pravděpodobným tvrzením osoby přítomné u soupisu, že věc je vlastnictvím této třetí osoby. V tomto ustanovení je zakotvena také zásada rychlosti a hospodárnosti. Písemným uvědoměním třetí osoby o soupisu věci dojde k rychlejšímu vyřešení rozhodnutí o věci nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Podání vylučovací žaloby by vedlo zbytečným průtahům a neúčelným nákladům.

Druhým prostředkem ochrany práv třetích osob je podání vylučovací (excindační) žaloby. Na základě vylučovací žaloby bude vydán rozsudek, jímž bude věc vyloučena z výkonu rozhodnutí a výkon k této věci bude zastaven dle § 268 odst. 1 písm. f).⁴³

Další způsobem ochrany je uplatnění tzv. odporové žaloby. Smyslem odporové žaloby dle § 267a o.s.ř je vyřešení případného sporu o to, které pohledávky, v jaké výši, v jaké skupině nebo pořadí budou uspokojeny při rozvrhu výtěžku získaného při prodeji movitých věcí, nemovitosti nebo podniku, při exekuci nařízené srážkami ze mzdy, přikázáním pohledávky nebo jiných práv.⁴⁴

Otázky týkající se ochrany třetích osob a manželů současný občanský zákoník vůbec neřeší. Pouze v ustanovení § 150 odst. 2 se zabývá ochranou věřitele. V NOZ bude však upravena v ustanoveních § 731 až §734, kde se řeší ochrana manžela povinného, ochrana věřitele a jiných osob.

První ustanovení již nemluví o vzniku závazku za trvání manželství, ale rozhodujícím kritériem je zde trvání společného jmění. Stávající úprava je pojata více široce a postihne tedy manžela povinného v širším rozsahu.

Následující ustanovení pak zavádí limitaci postihu společného jmění jen co do výše, které by představovala podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle § 742 NOZ. Z toho ustanovení lze vyvodit, že limitaci lze uplatnit pouze u některých

⁴² Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ DAVID, Ludvík a kol, *Občanský soudní řád: komentář. II. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 1583.

⁴⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Lubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* 1. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 837.

dluhů a to u dluhu, který vznikl proti vůli druhého manžela, který projevil nesouhlas vůči věřiteli (oprávněnému) bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl. Dále ji lze uplatnit v případě povinnosti manžela plnit výživné nebo dluh vznikl z protiprávního činu. Toto ustanovení sice srovnává ochranu věřitele a ochranu druhého manžela, neboť závazek postihne jen vypořádanou část společného jmění a ne jeho celý rozsah. Ochranu druhého manžela je ale uplatnit možné u několik pár případech.

Ustanovení v § 733 NOZ dává věřiteli možnost uspokojit svoji pohledávku ze všeho, co by bylo součástí společného jmění, pokud jednomu z manželů vznikne závazek do šesti měsíců od změny nebo vyloučení majetkového režimu. Po uplynutí šestiměsíční doby bude pak věřitel (oprávněný) uspokojen již ze smluvně nebo rozhodnutím soudu upraveného společného jmění. Zákonodárce stanovil velmi krátkou lhůtu, která nekoresponduje s tím, jak dlouho u nás trvá většina jednání před soudy nebo jak dlouho probíhá exekuce u soudního exekutora.

V nové i současné úpravě je stanovena ochrana třetích osob, jestliže byla jejich práva smlouvou mezi manželi zasažena. § 734 NOZ však od současného ustanovení nevyžaduje, aby třetí osobě byl znám obsah smlouvy, zde stačí, že své právo uplatní u příležitosti vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění.

3.3. Další zásady exekučního řízení

Základní zásady civilního řízení se uplatňují i v exekučním řízení. Některé se projevují více intenzivněji, některé méně. Navíc je v exekuci rozlišováno několik druhů exekucí a jednotlivých způsobů exekucí a to vede k tomu, že druhy exekucí a jejich jednotlivé způsoby exekucí jsou ovládány různými zásadami.⁴⁵

Exekuční právo je v zásadě zcela ovládáno zásadou dispoziční. To znamená, že exekuční řízení nemůže být zahájeno bez návrhu oprávněného a ani v něm nesmí být pokračováno proti jeho vůli. Tedy jakmile osoba oprávněného navrhne zastavení exekuce, nesmí v ní být činěny další úkony a řízení musí být zastaveno.⁴⁶ Projevem této zásady je také řízení o vyloučení věci podle § 267 o. s. ř., které zahajuje žalobce (vlastník věci, ke mu náleží práva vylučující výkon rozhodnutí) podání vylučovací žaloby.

Pokud má však exekuční řízení povahu nesporného řízení, je zahájení řízení a jeho pokračování ovládáno zásadou oficiality nebo se zásada dispoziční týká jen zahájení řízení.

⁴⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. 1.vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 154.

⁴⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 24.

Příkladem takového nesporného řízení je exekuční řízení o výchově nezletilých dětí, které může být zahájeno na návrh nebo ho může soud ze svého podnětu zahájit. Dále pak může soud z moci úřední zahájit výkon nařízeného předběžného opatření, kterým bylo nezletilé dítě svěřeno do péče.⁴⁷

V pojetí zásady materiální pravdy se jako zásadní ukazuje respektování rozdílů mezi nalézacím řízením sporným a nesporným a z toho se odvozeno to, že sporné řízení je ovládáno zásadou projednací a naopak nesporné řízení se řídí zásadou vyšetřovací. U sporného řízení je spojena povinnost tvrdit skutečnosti a navrhopvat důkazy. U druhého typu řízení náleží soudu právo i povinnost provést i jiné než navržené důkazy. Díky rozdílnosti sporného a nesporného řízení nemůže neunesení důkazního břemene platit také pro řízení, které lze zahájit i bez návrhu.⁴⁸

V případě, že dojde k procesu dokazování, posuzuje soud důkazy dle zásady volného hodnocení důkazů vyjádřená v ustanovení § 132 o.s.ř.⁴⁹ Podle této zásady soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Volné hodnocení důkazů spočívá především v hodnocení jejich pravdivosti.⁵⁰

Zásadu projednací nenajdeme ve všech částech exekučního řízení. Předseda senátu nařídí ústní jednání, jen považuje-li to za nutné nebo stanoví-li to zákon. Exekuce bývá zpravidla nařízena bez slyšení povinného. Platí zde zásada vyšetřovací, neboť soud vyšetřuje existenci hmotněprávních a procesních podmínek pro nařízení exekuce z vlastní iniciativy.⁵¹

Nedá se říci, že by zde nezpodmíněně platila zásada legálního pořádku. Tato zásada v exekučním řízení, které má povahu incidenčního sporu platí. Pak má exekuční řízení povahu sporného řízení a tudíž je ovládáno základními zásadami typickými pro sporné řízení. Zásada legálního pořádku spočívá v tom, že postup je předepsán. To je odráží v tom, že exekuce musí být nejdříve nařízena, a teprve pak je možné v ní pokračovat.⁵²

Exekuční řízení ovládáno typickými zásadami civilního řízení jako jsou zásada dispozitivní a projednací, ale také zásadou ústnosti, zásadou veřejnosti, zásadou přímosti a dále zásadou hospodárnosti. Specifické je naopak to, že se zde převážně uplatňuje zásada rozhodování samosoudcem.⁵³

⁴⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 24.

⁴⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. 1.vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 154.

⁴⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 25.

⁵⁰ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6.vydání. Praha:Linde, 2011, s. 249.

⁵¹ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. 1.vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 155.

⁵² Tamtéž s.155.

⁵³ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 25.

Jednou z nejdůležitějších zásad je zásada přiměřenosti výkonu rozhodnutí a exekuce. Dle § 263 o.s.ř. může být výkon rozhodnutí nařízen pouze v rozsahu nařízeného plnění. Pokud by tak tomu nebylo je to důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 3 o.s.ř.⁵⁴

Tato zásada je také stanovena § 58 odst. 1 e.ř. Exekutor dle tohoto ustanovení musí zajistit majetek v rozsahu, postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, včetně jeho příslušenství a pravděpodobných nákladů. Pokud by exekutor postihl majetek v širším rozsahu než je to nezbytné, může povinný využít možnosti podat návrh na částečné zastavení exekuce podle § 268 odst. 4 e.ř.⁵⁵

Zásadu přiměřenosti v e.ř je třeba aplikovat mnohem důrazněji. Soud při výkonu rozhodnutí vychází z návrhu oprávněného a ze způsobu provedení výkonu rozhodnutí, který navrhl. Naopak soudní exekutor může postihnout majetek povinného ve větším rozsahu. Také mu zákon dává právo, aby v případě, kdy jeden ze způsobů provedení exekuce nepostačuje k uspokojení oprávněného, provedl exekuci více způsoby, resp. všemi způsoby.

Dalšími zvláštními zásadami exekučního řízení jsou zásada přednosti, zásada přednosti (priority) a zásada poměrného uspokojení (proporcionality). Tyto zásady mají společné to, že se uplatňují při střetu pohledávek. Zásada přednosti vyjadřuje zájem zákonodárce na to, aby přednostně uspokojovány některé pohledávky před jinými. Příkladem aplikace této zásady je zvýhodnění pohledávky výživného v případě exekuce srážkami ze mzdy. Zásada priority pak vyjadřuje uspokojení pohledávek z hlediska časového pořadí. Poslední výše uvedená zásada vyjadřuje uspokojení pohledávek dle výše jejich vzájemného poměru. Tato zásada se uplatní v případě, kdy nedojde k uspokojení pohledávek v plné výši z důvodů nedostatečného výtěžku.⁵⁶

⁵⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6.vydání. Praha:Linde, 2011, s. 478.

⁵⁵ KASÍKOVÁ Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): Komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 257.

⁵⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6.vydání. Praha:Linde, 2011, s. 478.

4. Problematika § 262a občanského soudního řádu

4.1.K § 262a odst.1 o.s.ř.

Společné jmění manželů tvoří majetek, který nabyt jeden z manželů nebo oba za trvání manželství kromě výjimek uvedených v § 143 odst. 1 písm. a) OZ. Majetkem mohou být i práva, pohledávky a jiné penězi ocenitelné hodnoty. Předmětem společného jmění manželů jsou i závazky, které vznikly jednomu z manželů nebo oběma za trvání manželství, s výjimkou případů uvedených v § 143 odst. 1 písm.b) OZ. Skutečnost, že jde o závazek jednoho z manželů, kteří žijí odděleně je naprosto bezpředmětná a i v tomto případě mluvíme o vzniku majetku za trvání manželství.

Občanský soudní řád v ustanovení § 262a odst. 1 o.s.ř. (odpovídá mu § 42 odst. 1 e. ř) připouští možnost postihnout majetek ve společném jmění pro závazky, jenž sice vznikly za trvání manželství, ale z nichž je jen jeden z manželů vázán sám vůči věřiteli. Pro účely nařízení výkonu rozhodnutí je stanovena fikce SJM, která nekopíruje úpravu podle ustanovení § 143a OZ a majetek je tak chápán více široce.⁵⁷ Exekuci na majetek náležející do společného jmění manželů nelze nařídit, pokud závazek vznikl jednomu z manželů před uzavřením manželství. Roli zde vůbec nehraje skutečnost, že hodnota majetku náležejícího do SJM by dosahovala značně vysokých hodnot.

Ustanovení § 262a o. s. ř. dovoluje věřiteli dosáhnout jednak na výlučný majetek dlužícího manžela, ale pokud jde o vydobytí závazku vzniklého za trvání manželství, bude výkonem rozhodnutí postižen i majetek náležející do SJM. Skutečnost, že vymáhaná pohledávka vznikla za trvání manželství povinného a jeho manžela se nezjišťuje, neboť „je již výrazem ustálené soudní praxe, že vznik pohledávky za trvání manželství, tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje a soud vychází z návrhu na nařízení výkonu, z jiných tvrzení oprávněného, popřípadě z toho, co jinak vyšlo v řízení najevo.“⁵⁸ Manželovi povinného pak nezbývá nic jiného než podat vylučovací (excindační) žalobu podle § 267 odst. 2 o.s.ř., aby nebyl výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění nebo který se považuje za společné jmění podle § 262a odst. 1 o.s.ř..

⁵⁷ DAVID Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1432.

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 1690/2007.

Občanský zákoník dává manželům možnost upravit si svoje majetkové vztahy. Manželé si mohou zúžit či rozšířit zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo vyhradit zcela nebo z části vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Při nařízení výkonu rozhodnutí soud nezkontroluje, zda výkon rozhodnutí, kterým má být peněžité plnění vymoženo zasahuje do SJM a také nezjišťuje, jaký majetek do společného jmění patří. Z tohoto důvodu soud při výkonu rozhodnutí vychází jen ze zákonného rozsahu SJM. Dle judikatury se totiž „za majetek patřící do společného jmění ve smyslu § 262a odst. 1 považuje i ten, který netvoří součást společného jmění jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů.“⁵⁹

V ustanovení § 262a odst. 1 o.s.ř je upraveno pouze zúžení společného jmění smlouvou. Soud však také může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů. Soud může zúžit rozsah SJM až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. O možnosti zúžení společného jmění soudním rozsudkem se zde vůbec nehovoří. Vystává tak otázka, zda pomocí rozšiřujícího výkladu lze toto ustanovení vztahovat i na zúžení SJM prostřednictvím soudního rozhodnutí. NS stanovil, „že vzhledem k tomu, že rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění ve svých důsledcích nahrazuje smlouvu manželů, kterou by mohli uzavřít podle § 143a odst. 1 OZ, lze ustanovení § 262a o. s. ř aplikovat i v případech, kdy SJM bylo zúženo rozhodnutím soudu.“⁶⁰

Tento názor, že soudní rozhodnutí nahrazuje smlouvu není úplně správný. Neplatí zde totiž hlavní zásady smluvního závazkového práva a tím jsou autonomie vůle stran a svoboda podílet se na obsahu smlouvy. Navíc je zde shodný projev vůle dvou stran nahrazen soudním rozhodnutím. Spíše se jako argument dá použít skutečnost, že jak smlouva o zúžení o SJM tak rozhodnutí soudu upravují shodnou materii a mají podobný obsah. A jednak toto ustanovení zakládá ochranu věřiteli, aby jeho práva nebyla případnou smlouvou resp. soudním rozhodnutím zkrácena. Z důvodů této ochrany věřitele se § 262a o.s.ř týká i soudního rozhodnutí, kterým bylo zúženo SJM, i když to zákon výslovně nestanoví.

Toto ustanovení se nepoužije pouze na existující společné jmění manželů, ale dle rozhodnutí NS se „ustanovení § 262a o. s. ř. se použije i při nařízení výkonu rozhodnutí postihujícího majetek ze zaniklého společného jmění (nejen zúženého společného jmění), které nebylo vypořádáno dohodou, rozhodnutím soudu nebo na základě domněnky vypořádání podle § 150 odst. 4 OZ; bývalý manžel povinného je v takovém případě účastníkem řízení

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.července 2004, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.února 2010, sp. zn. 20 Cdo 432/2010.

(§ 255 odst. 2 o.s.ř.).⁶¹ Pokud tedy nebylo SJM vypořádáno dohodou, rozhodnutím soudu nebo neuplynula tříletá doba k uplatnění zákonné domněnky, vychází soud ze zákonného rozsahu společného jmění.

Občanský zákoník nepřipouští ponechat na vůli manželů zda společné jmění manželů má či nemá být vypořádáno. Dle § 149 odst. 2 OZ platí, že zanikne-li společné jmění manželů, provede se jeho vypořádání podle zásad uvedených v § 150 OZ.⁶²

V § 150 OZ jsou stanoveny formy vypořádání SJM a to dohodou účastníků, vypořádání rozhodnutím soudu a vypořádání na základě zákonné domněnky. V případě vypořádání společného jmění dohodou manželů je pak nutné přihlídnout k § 150 odst. 2 OZ. V tomto ustanovení je stanoveno, že dohodou manželů o vypořádání společného jmění nesmí být dotčena práva věřitelů a právo věřitele na uspokojení své pohledávky mezi tato práva patří.

Ochrana věřitele je v soudní praxi (R 27/2000 a R 52/2000) řešena pomocí institutu odporovatelnosti dle ustanovení v § 42a OZ.⁶³ Odporovatelnými jsou právní úkony učiněné s úmyslem zkrátit uspokojení vymáhatelné pohledávky věřitele. Takový právní úkon by byl sice platný ve vztahu k třetím osobám, ale věřitel může pomocí odpůrčí žaloby docílit toho, že rozhodnutím soudu se k němu nebudou vztahovat právní účinky.⁶⁴ V NOZ bude institutu odporovatelnosti odpovídat institut relativní neúčinnosti.

Z judikátu R 27/2000 plyne, že právní úkon dlužníka je za podmínek v § 42a odst. 2 OZ odporovatelný nejen tehdy, jestliže pohledávka byla vymáhatelnou již v době, kdy byl učiněn, ale i v případě, že byl učiněn dříve, než se věřitelova pohledávka stala vymáhatelnou. Odpůrčí žalobě lze vyhovět tehdy, jestliže pohledávka žalujícího věřitele byla vymáhatelnou v době rozhodování soudu. Druhý judikát R 52/2000 stanovil, za podmínek v § 42a OZ je věřitel oprávněn odporovat nejen právním úkonům, které učinil dlužník, ale i právním úkonům ručitele a dalších osob, které jsou z důvodu akcesorické a subsidiární zavázány uspokojit pohledávku věřitele.⁶⁵

NS však v jednom ze svých rozsudků stanovil, že *„je namístě takový výklad, podle něhož zásah do práv uvedených osob (věřitelů) má za následek bez dalšího (tedy bez nutnosti*

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. srpna 2009, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002.

⁶² HOLUB, Milan a kol. *Společné jmění manželů*. 2vydání. Praha: Linde, 2009, s. 143.

⁶³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela, PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů (§ 136 - § 151 občanského zákoníku : Podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. Praha: Linde, 2012, s. 152.

⁶⁴ DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 207.

⁶⁵ ZUKLÍNOVÁ, Michaela: *Právní úkony (§ 34 - § 51 občanského zákoníku)*: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v tzv. novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) Praha: Linde, 2012, s. 66.

domáhat se vyslovení právní neúčinnosti soudem podle § 42a obč. zák.) neúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů. Z toho, že neúčinnost – na rozdíl od odporovatelnosti – nastává přímo ze zákona, vyplývá, že ji lze uplatnit námitkou ve sporu (nebo v jiném řízení). Žalobu o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí, opírající se o vlastnické právo žalobce k exekuci postižené věci, soud zamítne, jestliže námitka žalovaného je důvodná, popřípadě vyjde-li za řízení jinak najevo, že žalobce vlastnictví získal na základě vůči žalovanému neúčinné dohody o vypořádání společného jmění manželů. Věřitel vymahatelné pohledávky, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, má právo ji vymoci i z majetku patřícího (původně) do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka; stručně řečeno, postavení (práva) věřitele se dohodou o vypořádání společného jmění dlužníka jeho manžela nemůže zhoršit.“⁶⁶

Názor, že není třeba podávat odpůrčí žalobu k uplatnění odporovatelnosti podle § 42a OZ se ukazuje jako správný. Pro věřitele je snadnější poukázat na rozpor se zákonem než řešit věc soudní cestou. Jednak si tím ušetří náklady spojené s podáním u soudu a jednak se vyhne časovým průtahům, které by mohly mít vliv na uspokojení jeho pohledávky. Výše uvedené může hrát důležitou roli k uplatnění ochrany třetích osob dle § 733 NOZ.

Pokud není možné vypořádat SJM dohodou, následuje vypořádání soudním rozhodnutím. Podobné ustanovení jako § 150 odst. 2 OZ, které by zakládalo ochranu práv věřitelů u vypořádání soudním rozhodnutím, zde ale neexistuje.

NS rozhodl, že „je ovšem pojmově vyloučeno v jakémkoli sporu (jiném řízení) uplatnit námitku relativní bezúčinnosti⁶⁷ nevyvratitelné zákonné domněnky vypořádání zaniklého společného jmění manželů zakotvenou v § 150 odst. 4 OZ či rozhodnutí soudu o vypořádání zaniklého společného jmění manželů podle § 150 odst. 3 OZ.“⁶⁸ NS v tomto rozhodnutí na rozdíl od odvolacího soudu NS správně vyloučil analogické použití svého dřívějšího rozsudku sp. zn. 20 Cdo 2085/2006, které zakládalo použití analogie dle § 150 odst. 2 OZ. Odvolací soud měl za to, že i další způsoby vypořádání mají stejné účinky jako dohoda o vypořádání SJM a také dospěl k názoru, že věřitel má právo uspokojit svoji pohledávku i z majetku z původního SJM, když došlo k vypořádání na základě nevyvratitelné právní domněnky podle § 150 odst. 4 OZ.

NS však stanovil správný závěr spočívající v tom, že v případě, kdy bylo vypořádáno společné jmění rozhodnutím soudu nebo byla použita zákonná domněnka že se věřitel

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006.

⁶⁷ Rozumí se tím právní neúčinnost ve smyslu § 150 odst. 2 OZ.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 20 Cdo 1540/2010.

nemůže dovolat ochrany svých práv podle § 150 odst. 2 OZ. Nelze připustit, aby se uplatnil rozšiřující výklad i na rozhodnutí soudu o vypořádání SJM a zákonnou domněnku dle § 150 odst. 4 OZ. Tím by došlo ke značné právní nejistotě mezi stranami, kterých se rozhodnutí týká. Proto je nutné držet se výkladu dle zákona. Zákon stanoví, že pokud dojde k vypořádání SJM na základě zákonné domněnky, platí, že ohledně movitých věcí se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřebu svou, svojí rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. U ostatních movitých a nemovitých věcí platí, že jsou podílové spoluvlastnictví.⁶⁹ Po vzniku tohoto bezpodílového spoluvlastnictví může věřitel postihnout pouze věci, které dlužící manžel užívá jako výlučný vlastník a jeho spoluvlastnický podíl. Spoluvlastnický podíl bývalého manžela povinného postihnout být nemůže.

4.2.K § 262a odst. 2 o.s.ř.

Podle ustanovení § 262a odst. 2 o.s.ř. (podobně i v § 42 odst. 2 e.ř) se nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen nebo rozšířen zákonem stanovený rozsah SJM o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky. Nepřihlédne se tudíž ke smlouvám, kterými byl modifikován zákonný rozsah společného jmění po vzniku vymahatelné pohledávky. Jako případ lze uvést situaci, kdyby v roce 2000 došlo ke vzniku závazku a o pět let později manželé notářským zápisem zúžili rozsah společného jmění. V roce 2008 by pak manželé získali majetek, který byl získán po vzniku manželství a tudíž náleží do SJM. Exekuce by pak postihla i tento nově získaný majetek. Pokud by však některý manžel podal vylučovací žalobu, nebyla by úspěšná. Tuto skutečnost potvrzuje i rozhodnutí NS, který stanovil, že „žaloba na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí nemůže být úspěšná, jestliže vymáhaná pohledávka vznikla (za trvání manželství jednomu z manželů) před uzavřením smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů.“⁷⁰

Ustanovení v § 262a odst. 2 o. s. ř. opět mluví pouze o smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah SJM. Vzhledem k tomu, že se soudní rozhodnutí použije analogicky na první odstavec tohoto ustanovení, týká se soudní rozhodnutí i toho následujícího druhé odstavce.

⁶⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.června 2004, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003.

V § 262a odst. 2 se odráží § 143a odst. 4 OZ, podle něhož se manželé mohou vůči jiné osobě odvolávat na smlouvu jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám.⁷¹ Povinnost seznámit oprávněného s obsahem smlouvy zužující rozsah SJM v době vzniku vymáhané pohledávky je dále zakotvena v ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Výklad slova „znám“ se může ukázat jako nejasný. Z ustanovení zákona nevyplývá, zda oprávněný má mít znalost pouze o existenci smlouvy zužující společné jmění manželů nebo má být i seznámen s jejím obsahem. Není řešena ani otázka kdy nejpozději se má se smlouvou seznámit.

Judikatura stanovila, že *„ke splnění podmínky, aby třetí osobě byl obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů znám, není splněna pouze tím, že tato smlouva je součástí sbírky listin katastru nemovitostí a je vyznačena na příslušném listu vlastnictví. Citovaná ustanovení vyžadují, aby třetí osobě byla známa nejen sama existence smlouvy, nýbrž i její „obsah“; tato podmínka ovšem není splněna pouhým vyznačením této smlouvy na listu vlastnictví katastru nemovitostí. Skutečnost, že katastr nemovitostí je veřejně přístupný, každý do něj může nahlížet a pořizovat si z něho opisy a výpisy ještě neznamená vědomost konkrétní osoby o obsahu listin v něm založených; ustanovení § 143a odst. 4 OZ. a § 267 odst. 2 písm. a) o.s.ř. totiž vyžadují skutečnou vědomost o obsahu smlouvy, nikoli jen (právní a faktickou) možnost se s obsahem smlouvy seznámit při vynaložení obvyklé péče.“*⁷²

Dále judikatura stanovila, že *„z účelu ustanovení § 143a odst. 4 OZ., jímž je ochrana právního postavení třetích osob, věřitelů vyplývá, že (má-li ustanovení § 143a odst. 4 OZ svou funkci skutečně plnit) možnost odvolat se na dohodu podle § 143a odst. 1 až 3 OZ může být manželovi povinného dána jen tehdy, byl-li obsah dohody věřiteli neboli oprávněnému znám nejpozději ke dni vzniku pohledávky (věřiteli, tedy oprávněnému může přitom být obsah dohody podle § 143a odst. 1 až 3 obč. zák. znám jen za předpokladu, že taková dohoda v době vzniku vymáhané pohledávky existovala).“*⁷³

Manželé z těchto důvodů musí při uzavírání smlouvy nebo jiném právním úkonu, při kterém závazek vznikne, předložit věřiteli smlouvu o zúžení společného jmění manželů a umožnit mu seznámit se s obsahem této smlouvy. K potvrzení skutečnosti, že byl věřitel seznámen s obsahem smlouvy může sloužit na klauzule obsažená přímo v textu uzavírané smlouvy. K takovému seznámení se smlouvou ovšem může dojít pouze v případě, že smlouva o zúžení SJM byla uzavřena před právním úkonem, se kterým se váže vznik závazku.

⁷¹ DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář, II. díl §(201- 376)*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 2194.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 20 Cdo 612/2005.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2004, sp. zn. 20 Cdo 279/2003.

Podmínka známosti existence smlouvy a jejího obsahu se v praxi ukazuje být docela složitá. Zákon mluví o známosti obsahu smlouvy v § 267 o. s. ř., ale to až v situaci, kdy je výkonem rozhodnutí již postižen majetek v SJM a manžel povinného chce z výkonu rozhodnutí tento majetek vyloučit. Povinný a jeho manžel se tak pozdě dozví o nutnosti seznámit věřitele s obsahem smlouvy. Bylo by proto velmi vhodné upravit ustanovení týkající se vzniku závazku a učinit u těchto ustanovení poznámku, že věřitel má mít vědomost o existenci a obsahu smlouvy modifikující SJM a tato skutečnost mu má být známa při vzniku závazku. Manželé by měli být poučeni, že v případě, kdy toto nebude splněno, bude věřitel moci vymáhat i ze majetku náležejícího do společného jmění.

Nový občanský zákoník nabízí řešení, ale jen poloviční. Dle § 721 NOZ se zavede veřejný seznam, do kterého se budou evidovat smlouvy upravující manželský režim odlišně od zákona, ale tento seznam ještě není vytvořen. Pokud by existoval, zápisem do takového seznamu se smlouva stane účinnou i vůči třetím osobám. Manželé tak nebudou muset prokazovat znalost smlouvy jak je tomu v § 267 odst. 2 písm. a o. s. ř.

Tím že taký seznam ještě neexistuje stále musí manželé prokazovat, že byl věřitel s obsahem smlouvy seznámen. Tuto přechodnou dobu ale NOZ neřeší.

4.3.K § 262a odst. 3 o.s.ř.

Novelou (zákonem č. 404/2012 Sb.) byl do § 262a o.s.ř. vložen nový třetí odstavec. *„Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného u účtu z peněžního ústavu, příkázáním jiné peněžní pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného lze nařídit tehdy, jde-li o vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů. Ustanovení hlavy druhé a třetí se použije přiměřeně.“*⁷⁴ Účelem tohoto nového ustanovení je zabránit tomu, aby nebyl ukryt majetek, kterým by se věřitel jinak mohl vydobýt svoji pohledávku (např. tím, že by povinný převedl peněžní prostředky ze svého účtu u peněžního ústavu na účet své manželky).

Nový třetí odstavec v § 262a o.s.ř. úzce souvisí s novým ustanovením v § 255 odst. 3 o.s.ř, který zavádí účast manžela povinného řízení také tehdy, jsou-li k vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů, nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty manžela povinného.

⁷⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Novela o.s.ř. umožnila postihnout exekucí přikázáním pohledávky i účet manžela povinného. Tímto byl vyjádřen naprosto opačný postoj, než který několik let prosazoval NS. Ten v zásadě nepřipouštěl možnost žalovat manžela povinného a nedovoľoval proti němu nařídít exekuci, pokud sám nebyl stranou závazku. Ochrana věřitele se tak pomyslných vahách dostala značně výše. Touto vyšší mírou postihnutí majetku manžela povinného může dojít k narušení kontinuity rodinných vazeb mezi povinným a jeho rodinnými příslušníky.

5. Excindační žaloba

Při výkonu rozhodnutí může dojít k zásahům do práv třetích osob. K tomu může dojít především v případě, pokud se exekutor bude řídit domněnkou, že vše co najde v bytě nebo v domě povinného je ve vlastnictví povinného, a tak tyto věci zapíše do soupisu movitých věcí. Toto jednání je v souladu s ustanovení § 326 o. s. ř, kdy se sepíše věci, které by mohly být prodány a v rozsahu, který bude stačit na uspokojení pohledávky věřitele spolu s náklady výkonu rozhodnutí. Sepsány mohou být věci, které povinný může postrádat a které se nejsnáze prodají.

Soupis věcí není dost dobře možné vázat na zjištění o skutečném vlastnictví povinného. Proto se do soupisu pojmu i ty věci, o nichž povinný tvrdí, že mu nepatří a k nimž třetí osoba uplatňuje svá práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Tato třetí osoba se pak může bránit podáním vylučovací neboli excindační žaloby podle § 267 odst. 1 o. s. ř.

Smyslem excindační (vylučovací) žaloby podle § 267 o. s. ř. je poskytnout právní ochranu osobám, které mají k majetku, jenž byl postižen výkonem rozhodnutí (exekucí), takové právo, které nepřipouští, aby nařízený výkon rozhodnutí (exekuce) byl proveden a aby se tak postižený majetek stal zdrojem pro uspokojení oprávněného.⁷⁵

Excindační žaloba má povahu žaloby na určení, i když se u ní naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř. netvrdí a tudíž ani neprokazuje. Předmět takové žaloby je vyloučení nemovitosti, movité věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty z již nařízeného výkonu rozhodnutí. Proto je nutné v jejím žalobním petitu přesně označit tuto nemovitost, movitou věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu, jež má být vyloučena z výkonu rozhodnutí a také řízení, kterého se žaloba týká.⁷⁶

Existují situace, kdy není možné excindační žalobu podat. Excindační žalobu nelze úspěšně podat tehdy, jestliže věci již byly v dražbě prodány nebo jestliže práva nebo jiné majetkové hodnoty již byla v exekuci vybrána nebo jiným způsobem zpeněžena. V takovém případě soud žalobu zamítne.⁷⁷

Stejně tak nemůže být úspěšná žaloba na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí, vznikla-li vymáhaná pohledávka před uzavřením smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů.⁷⁸

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 1977/2009.

⁷⁶ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Lubomír: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 822.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2009, spn. z. 20 Cdo 3484/2009.

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2011, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003.

Vedle možnosti podat excindační žalobu má manžel povinného další prostředky, kterými se můžeme domáhat ochrany. Prvním z nich je právo podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce. Toto právo mu náleží, neboť okamžikem vydání exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů se stává účastníkem exekuce (jeho účast vyplývá z § 36 odst. 2 e. ř, resp. § 255 o. s. ř.). V odvolání může namítat jen ty skutečnosti, které by příslušely povinnému.⁷⁹ Dalšími možnostmi jsou podání návrhu na zrušení exekučního příkazu, návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu movitých věcí a také návrh na částečné zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř.

5.1. Vylučovací žaloba podle § 267 odst. 1 o.s.ř

Aktivně legitimována k podání vylučovací žaloby podle § 267 odst. 1 o.s.ř. je třetí osoba,⁸⁰ které náleží věc, právo nebo jiná majetková hodnota postížená výkonem rozhodnutí, ačkoliv k ní má takové právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí.⁸¹

V praxi platilo, že žalobu, jíž se manžel domáhá vyloučení věci z výkonu rozhodnutí na základě tvrzení, že výkonem rozhodnutí byl postížen majetek, který nabyt za trvání manželství z peněžních prostředků, jež získal darem, je třeba posoudit podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř, nikoliv podle § 267 odst. 2 o. s. ř.⁸² Tento rozsudek odráží situaci před poslední novelou. Nyní je vložen do § 267 o.s.ř. nový třetí odstavec „*Obdobně podle odstavce 1 se postupuje, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postížen majetek náležející výhradně manželu povinného proto, že jej nabyt před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo mu byl dán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen k jeho osobní potřebě.*“⁸³ Uvedený nový odstavec se jeví jako úplně zbytečný. Výkladem § 267 odst. 1 a 267 odst. 2 o. s. ř. dovedeme, že majetek nabytý manželem povinného před manželství, děděním, darem dle § 143 OZ nespadá do SJM a tudíž je vyloučeno užití § 267 odst. 2. Manželu povinného by tak nezbylo nic jiného než podat vylučovací žalobu podle § 267 odst. 1 o. s. ř.

⁷⁹ KASÍKOVÁ Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): Komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 175.

⁸⁰ Třetí osobou se zde rozumí osoba rozdílná od oprávněného, povinného a není jí i manžel povinného.

⁸¹ DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář, II. díl §(201- 376)*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 2219.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2004, sp. zn. 20 Cdo 1578/2003.

⁸³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Specifikace jednotlivých práv, která nepřipouští výkon rozhodnutí je poměrně složitá, neboť zákon v § 267 odst. 1 nestanoví výčetem, o která práva se jedná. Právy nepřipouštějící výkon rozhodnutí jsou především taková práva, která opravňují jeho nositele žádat po jakékoliv osobě, aby do jeho práva neoprávněně nezasahovala.⁸⁴

Vlastnické právo je typickým právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí, ovšem jen tehdy, představuje-li nařízení výkonu rozhodnutí neoprávněný zásah do tohoto práva, tedy nemá-li vlastník povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze své výkonem rozhodnutí postižené věci (práva či jiné majetkové hodnoty). Právní povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze svého majetku má vlastník tehdy, získal-li vlastnictví na základě neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu.⁸⁵

O zásah do vlastnického práva nejde i v případě, jestliže třetí osoba zaplatila exekutorovi v průběhu exekučního řízení za povinného finanční částku, aniž tato částka byla postižena nařízením exekuce. Tato osoba se tudíž nemůže po oprávněném prostřednictvím žaloby dle § 267 o.s.ř. domáhat vyloučení této částky z výkonu rozhodnutí.⁸⁶

Právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí je také právo držby. Dle ustanovení § 130 odst. 2 OZ (podobné je ustanovení § 996 odst. 1 NOZ) jsou poctivému držiteli přiznána stejná práva jako vlastníkovu věci (tj. věc užívat, držet, zničit nebo s ní jinak nakládat). Z toho vyplývá, že v případě, že se jedná o poctivého držitele, je tento držitel oprávněn podat excindační žalobu podle § 267 odst. 1 o. s. ř. Stejně tak je k podání excindační žaloby aktivně legitimován i nepravý dědic.

Právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí je i právo užívat vyklizenou místnost. Nařízením výkonu rozhodnutí vyklidit nemovitost, stavbu, byt nebo místnost se nevztahuje na osoby, které tento prostor užívají na základě vlastního práva, které není odvozeno od práva povinného. Třetí osoba nemůže být výkonem rozhodnutí dotčena. Pokud by k tomu došlo, může tato osoba podat excindační žalobu, již by z výkonu rozhodnutí byla vyloučena nemovitost nebo stavba.⁸⁷

Naopak zde také existují práva, která nejsou právy nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Jako příklad lze uvést zástavní právo. Radovan Dávid argumentuje tím, že se nejedná o právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, neboť nemovitost byla postižena oprávněně a povinný je

⁸⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Lubomír: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 826.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006.

⁸⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. ledna 2004, sp. zn. 14 Co 555/2004.

⁸⁷ DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 58.

jejím vlastníkem.⁸⁸ Excindační žalobu je možné podat v případech, že se věc dostala z detence zástavního věřitele nebo třetí osoby protiprávně. V ostatních případech zástavní právo nebrání výkonu rozhodnutí a tudíž nelze podat excindační žalobu.⁸⁹

Dalšími příklady jsou práva odpovídající věcnému břemenu, nájemní práva nebo jiná věcná nebo obligační práva umožňující užívat věc určité osobě výlučně nebo s jejím vlastníkem. Tato práva nebrání prodeji věci v dražbě, protože nejsou pro vlastníka omezením, které by mu znemožňovalo možnost nakládání se věcí. Právnem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí není i předkupní právo. Nositel toto právo může využít pouze účasti v dražbě. Prodejem věci při výkonu rozhodnutí nositeli toto právo zaniká.⁹⁰

5.2. Vylučovací žaloba podle § 267 odst. 2 o.s.ř

Vylučovací žalobu podle § 267 odst. 2 o.s.ř může podat manžel povinného, jestliže je výkonem rozhodnutí (exekucí) postižen majetek náležející do společného jmění manželů nebo který se považuje za součást společného jmění manželů (dle § 262a o.s.ř).

Občanský soudní řád taxativně stanoví důvody, kdy se manžel povinného může bránit proti tomu, aby byl z majetku ve společném jmění manželů uspokojen závazek vzniklý jen povinnému. Těmito důvody jsou:

- vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů při používání majetku, který podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění nepatřil do společného jmění manželů, a oprávněnému byl v době vymáhané pohledávky znám obsah smlouvy
- vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů při používání majetku, který náležel výhradně povinnému proto, že jej nabyt před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo mu byl dán jako právnímu nástupci původního vlastníka, a nebo že slouží podle své povahy jen k jeho osobní potřebě.

⁸⁸ DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 57.

⁸⁹ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Lubomír: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 828 - 829.

⁹⁰ Tamtéž s. 831.

Ustanovení § 267 odst. 2 o.s.ř. představuje možnost ochrany manžela povinného, pokud je dle § 262a odst. 1 postižen výkonem rozhodnutí i majetek náležející ve společném jmění manželů nebo majetek, který se za součást společného jmění považuje. Aby však byl tento majetek z výkonu rozhodnutí vyloučen, musí manžel povinného prokázat, že se jedná o případy uvedené v § 267 odst. 2 písm. a) nebo b) o. s. ř. V opačném případě nebude jeho žaloba úspěšná.

Použití jednotlivých bodů v § 267 o. s. ř. si lze ukázat na následujících vzorových příkladech. Žalobu podle bodu v písmenu a) může manžel povinného uplatnit například v situaci, kdy manželé vyloučí notebook ze SJM a jeden z manželů se stane dle této smlouvy jeho výlučným vlastníkem. Tomuto manželu pak vznikne závazek k zaplacení opravy notebooku. Druhý manžel tak může podat žalobu podle v § 267 odst. 2, ale pouze za předpokladu, že věřiteli bude znám obsah smlouvy.

Ustanovení pod písmenem b) může nedlužící manžel uplatnit v případě, kdy půjde o závazek dlužícího manžela např. zaplatit za zrestaurování obrazů, které zdědil po dědečkovi. V tomto případě jde o závazek, který náleží pouze povinnému, neboť se týká věci, kterou nabyt dědictvím.

Ustanovení § 267 odst. 2 písm. a) o.s.ř hovoří opět pouze o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění smlouvou a neřeší situaci, kdy byl zákonný rozsah SJM zúžen rozhodnutím soudu podle § 148 OZ (od 1. ledna 2014 dle § 724 NOZ). V praxi se objevují dva názory. Ten první se opírá o výše zmíněný rozsudek NS sp. zn. 20 Cdo 432/2010, kterým je stanoveno, že tam kde se hovoří v o zúžení SJM dohodou lze analogicky užít i zúžení rozhodnutím soudu.

Druhý názor zastávaný některými advokáty a notáři hovoří o tom, že v případě soudního rozhodnutí o zúžení SJM povinnost seznámit věřitele s obsahem soudního rozhodnutí odpadá a vylučovací žaloba by byla podána podle § 267 odst. 1.⁹¹ Stejný názor, že je třeba doslovného výkladu § 267 o.s.ř. a nepřipustí se dle judikatury analogie má i Radovan Dávid. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. Tento názor však byl zastávaný před vydáním rozsudku NS 20 Cdo 432/2010. Je třeba vzít v potaz ustanovení § 159a odst. 1 o .s. ř, kde se hovoří o tom, že výrok pravomocného rozsudku je závazný jen pro účastníky řízení (v tomto případě pro manžele), pokud zákon nestanoví jinak. Tím, že není takové rozhodnutí závazné pro každého, nevztahují se právní účinky na osoby, které nejsou účastníky řízení. Aby se tento rozsudek týkal i oprávněného, musí s ním být seznámen. Povinnost

⁹¹ VLASÁKOVÁ, Lucie, KŘÍŽOVÁ, Veronika. Modifikace rozsahu SJM a odpovědnost manželů za závazky. *Ad notam*, 2004, roč. 10, č. 3, s. 64.

povinného seznámit oprávněného s obsahem soudního rozhodnutí se založena na skutečnosti, že oprávněný nemá jinou možnost jak se s tímto rozhodnutím seznámit.

Závazným vůči jiným osobám tak mohou být jen ta rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o osobním stavu jako jsou například rozhodnutí o rozvodu nebo neplatnost manželství, rozhodnutí o osvojení či rozhodnutí o způsobilosti k právním úkonům.

5.3. Vztah návrhu na vyškrtnutí věcí ze soupisu a excindační žaloby

Institut vyškrtnutí ze soupisu dle § 68 e. ř. byl do exekuční řádu vložen zákonem č. 286/2009 Sb. Jeho smyslem je dle důvodové zprávy usnadnění vyškrtnutí věcí, které neměly být do soupisu sepsány. Tento nový institut měl motivovat třetí osoby, jejichž věci byly sepsány, aby postupovaly aktivně a nebrzdily účelově průběh exekučního řízení.⁹²

Existují dva právní názory, které řeší vztah vázanosti návrhu na vyškrtnutí a excindační žaloby. První názor vyslovil Krajský soud v Praze, který tvrdí, že „*jedním z předpokladů pro podání žaloby na vyloučení věci z exekuce podle § 267 o.s.ř. je podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu u exekutora, který věc do soupisu pojal, do třiceti dnů ode dne, kdy se žalobce o soupisu věci dozvěděl. Dalším je rozhodnutí exekutora, jímž by' částečně návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nevyhověl. Nejsou-li tyto podmínky splněny, nemůže být žaloba na vyloučení věci z exekuce podána. Zákonný požadavek na předběžné projednání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu u exekutora je procesní podmínkou pro uplatnění nároku na vyloučení věci z exekuce u soudu, neboť osoba uplatňující právo na sepsanou věc se může se svým nárokem obrátit na soud pouze tehdy, pokud do patnácti dnů ode dne uplatnění nebylo exekutorem zcela vyhověno jejímu návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu.*“⁹³

Druhý názor má Krajský soud v Hradci Králové. Podle jeho rozsudku „*využití institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 exekučního řádu není podmínkou, bez které nelze úspěšně přikročit k podání žaloby na vyloučení věci z exekuce podle § 267 o.s.ř.*“⁹⁴

K určení vztahu mezi návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žalobou je nutné se podívat na první odstavec v ustanovení § 68 e. ř. Zde se hovoří o tom, že ten jemuž svédčí právo k věci, které nepřipouští exekuci, může podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Klíčové je slovo „může.“ Kdyby zákonodárce měl v úmyslu podmínit návrh na vyškrtnutí a podání vylučovací žaloby, musel by tak v zákoně výslovně učinit. Toto výslovné

⁹² Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb.

⁹³ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. října 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010.

⁹⁴ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. února 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011.

ustanovení by mohlo vypadat například následovně: Ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci (dále jen „navrhovatel“) musí nejprve podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Nebude-li návrhu vyhověno byť i zčásti, podá navrhovatel žalobu na vyloučení věci ze soupisu podle § 267 odst.1 o. s. ř.

První výše uvedené rozhodnutí stanovilo, že je nutné nejdříve podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a až poté lze podat vylučovací žalobu. Ta musí být podána do třiceti dnů od doručení usnesení exekutora, kterým nevyhověl jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. Pokud tato osoba neví, že její věc byla sepsána, tímto striktním výkladem by jí tak byla odepřena možnost domoci se ochrany svého vlastnického práva.

Nemožnost domoci se ochrany svých práv postihuje třetí osobu také i tím, že dle § 55d odst. 3 písm. a) e.ř. nemůže podat odvolání proti rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. Nemožností podat opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí exekutora dochází k přílišnému omezení jeho procesních práv.

Z důvodů značného omezení procesních práv třetí osoby a absence výslovného ustanovení v zákoně, tak nemůže být návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podmíněn podáním excindační žaloby. Tento názor potvrzuje i NS ve svém další rozsudku, ve kterém rozhodl, že *nelze dovodit kategorický závěr o ztrátě možnosti třetí osoby domoci se vyloučení věci z exekuce cestou podání vylučovací žaloby podle § 267 odst. 1 o. s. ř. bez toho, že by bylo využito institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 zákona č. 120/2001 Sb.*⁹⁵

5.4.Náležitosti vylučovací žaloby

Vylučovací žaloba musí obsahovat obecné náležitosti podle § 42 odst. 4 o.s.ř., kterými jsou údaje kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká (vyloučení věci z výkonu rozhodnutí podle § 267 o. s. ř) a co sleduje. Návrh musí být podepsán a datován. Podání je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba.

Žaloba musí obsahovat zvláštní náležitosti stanovené v § 79 odst.1 o. s. ř., kterými jsou označení účastníků (popřípadě též jejich zástupců). Jako žalovaný (tj. osobou pasivně legitimovanou) je v žalobě uveden oprávněný. Žalobcovou povinností je přesné označení nejen sebe jako žalobce, ale i žalovaného. Tyto osoby jsou v žalobě označeny jménem, příjmením, bydlištěm, popř. rodným číslem nebo datem narození.

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012.

Další náležitostí je vylíčení rozhodujících skutečností. V případě excindační žaloby jsou jimi skutečnosti o soupisu věci, popř. o zamítnutí návrhu na vyškrtnutí.

Dále je třeba označit důkazy. Jako důkaz k prokázání vlastnického práva k předmětnému majetku může sloužit např. doklad o jejich zakoupení, svědecká výpověď, atd. Žalobce může své právo doložit i fotkou pořízenou před značnou dobou, ze které bude zřejmé, že náleží žalobci (např. žalobce předloží jako důkaz fotku sedací soupravy, na které sedí malé dítě-povinný. Z fotky bude zřejmé, že sedací souprava opravdu nenáleží povinnému, ale náleží jeho rodičům). Prokázání práva může být často velmi složité dokázat. Například prokázání práva fakturou v mnoha případech nebude postačovat. Je nutné, aby bylo z listinného důkazu zřejmé, že vlastníkem je žalobce.

Žalobní petit je nezbytnou náležitostí žaloby. Vyjadřuje čeho se žalobce domáhá. Formulací petitu má žalobce přesně vyjádřit svůj požadavek vůči žalovanému tedy, aby v něm soud měl jasně ohraničený předmět řízení, jehož rámec nesmí překročit. Petit má být formulován tak, aby byl návrhem výroku rozsudku, který by mohl být do rozsudku převzat, pokud by soud žalobě vyhověl.⁹⁶

Žalobní petit může být formulován například takto:

Navrhuji, aby soud vydal tento

r o z s u d e k

Věci vypsane pod položkami:

- 1) DVD – LG
- 2) Pračka – WHIRPOOL
- 3) Lednice SAMSUNG

jsou vyloučeny z výkonu rozhodnutí.

Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení.

5.5. Podání vylučovací žaloby

Třetí osoba, již náleží právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, je oprávněna vylučovací žalobu podat prakticky okamžitě poté, co byla její věc výkonem

⁹⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6.vydání. Praha: Linde, 2011, s. 202.

rozhodnutí postižena. Nejedná se však jen o okamžik nařízení výkonu rozhodnutí, ale např. o okamžik, kdy byla věc zahrnuta do soupisu apod.⁹⁷

Navrhovatel může vylučovací žalobu podat nejpozději do okamžiku, než jsou výkonem postižené věci prodány, popř. práva nebo jiné majetkové hodnoty jiným způsobem zpeněženy. Nepodání vylučovací žaloby nemůže mít za důsledek zánik práva třetí osoby k majetku, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí. Vylučovací žaloba má účinky pouze pro vykonávací řízení, a pokud by jejím nepodáním mělo dojít k zániku práva na vydání bezdůvodného obohacení, musel by tak výslovně stanoveno v zákoně.⁹⁸

Pokud třetí osoba nepodá vylučovací žalobu, může bránit své právo k věci podáním tzv. žaloby z lepšího práva. NS rozhodl, že, i když žalobkyně nepodala žalobu na vyloučení movité věci z výkonu rozhodnutí a její věc prodal exekutor mimo dražbu, se nemůže domáhat vydání této věci žalobou na ochranu vlastnického práva podle § 126 OZ. Náleží jí však žaloba z lepšího práva.⁹⁹ NS tento závěr uvádí i v několika svých dalších rozhodnutích.

Lhůta pro podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a podání vylučovací žaloby má prekluzivní charakter. K tomuto závěru nasvědčuje jak ustanovení § 254 odst. 2 o.s.ř. které stanoví, že při výkonu rozhodnutí nelze prominout zmeškání lhůty, obdobně je tomu tak i v ustanovení § 35 odst. 5 e.ř. Proto pro návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žalobu podanou dle ustanovení § 68 odst. 4 e. ř. ve spojení s ustanovením § 267 o. s. ř. platí, že prominutí zmeškání lhůty není přípustné, a to ani tehdy, jedná-li se o důvody jinak omluvitelné.¹⁰⁰

5.6. Soudní poplatek

Osobám které jsou účastníky řízení o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí nebo osobám, jejichž majetek byl výkonem rozhodnutí postižen, může často působit problémy každý vyšší výdaj. Soudní poplatek ve výši 2000 Kč¹⁰¹ takovým vyšším výdajem může být, a proto tyto osoby často podávají návrh na osvobození od soudních poplatků.

⁹⁷ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7, s. 347.

⁹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodného obohacení. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č.3, s. 114-115.

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2009, sp. zn. 22 Cdo 2519/2006.

¹⁰⁰ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7, s. 351.

¹⁰¹ Dle sazebníku poplatků se jedná o poplatek dle položky 4 bod 1. písm. c) z. č. 549/1991 Sb. ve znění pozdějších předpis.

Podmínky pro osvobození od soudního poplatku jsou po poslední novele obtížnější. Dle ustanovení v § 138 odst. 1 o.s.ř. předseda senátu může přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, pokud to odůvodňují poměry účastníka a právo na osvobození od soudních poplatků není uplatňováno svévolně a bezúspěšně. Nově je vloženo, že k plnému osvobození dojde pouze ve výjimečných případech a jsou-li k tomu zvláště závažné důvody.

K mnoha vylučovacím žalobám byl dříve připojen návrh k osvobození od soudních poplatků a většině bylo vyhověno. Nyní však často nastanou případy, kdy bude účastník osvobozen pouze částečně nebo vůbec.

5.7. Žaloba z lepšího práva

Třetí osoba vedle návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloby může k ochraně svých práv podat i tzv. žalobu z lepšího práva. V průběhu výkonu rozhodnutí může dojít k situaci, kdy výtěžek z prodeje věci nebo jiného jejího zpeněžení získá osoba, které takové právo nepřísluší na rozdíl od jiné osoby. Smyslem žaloby z lepšího práva je dosáhnout vydání takové výtěžku.

Tato žaloba slouží k ochraně třetích osob, kterým k výtěžku přísluší „lepší právo“ než tomu, komu byl tento výtěžek vyplacen. Takovým lepším právem je například vlastnické právo osoby, které nepodala vylučovací žalobu a jejíž věc byla již zpeněžena. Z hmotněprávního hlediska se jedná o vydání bezdůvodného obohacení, které bylo získáno bez právního důvodu.¹⁰² Aktivní legitimace přísluší třetí osobě. Pasivně legitimován je oprávněný nebo jiný věřitel povinného, který získal výtěžek, ke kterému si dělá třetí osoba nárok.

Jedná se o žalobu na plnění podle § 80 písm. c) o. s. ř., kterou se třetí osoba domáhá po jiné osobě, již byla v průběhu výkonu rozhodnutí vyplacena pohledávka povinného (mzda) nebo výtěžek z prodeje movité věci, nemovitosti nebo podniku, zaplacení částky odpovídajícímu peněžitému plnění, které tato osoba neoprávněně získala. Tato žaloba se také projednává ve sporném řízení podle třetí části o. s. ř. Místně příslušným je soud podle § 84 o.s.ř. a násl.

¹⁰² KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Lubomír: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 847.

6. Řízení o vyloučení věci

Soudní praxe rozlišuje dvě formy excindační žaloby. První formou je excindační žaloba podle § 267 odst. 1 o. s. ř. podaná třetí osobou, které náležejí taková práva k majetku, která nepřipouští výkon rozhodnutí. Druhou formou je žaloba podaná manželem povinného dle §267 odst. 2 o. s. ř., pokud byl nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění manželů nebo který se považuje za součást společného jmění manželů.

V případě, že excindační žalobu podala osoba k tomu oprávněná a tato žaloba nepředstavuje bezúspěšné a svévolné uplatňování práva, soud dle § 266 odst. 2 o.s.ř. odloží provedení výkonu rozhodnutí, neboť lze očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven. Soud zastaví výkon až do rozhodnutí o excindační žalobě ohledně určité nemovitosti, movité věci nebo práva. Platí, že až do právní moci rozhodnutí o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí nesmí být tento majetek prodán, vydražen nebo jinak zpeněžen.

Dozví-li se soud, že byla podána žaloba na vyloučení prodávané nemovitosti z výkonu rozhodnutí, dle § 336i odst. 1 o. s. ř. odročí dražební jednání a to až do pravomocného rozhodnutí o žalobě. Stejným způsobem soud postupuje dle § 338v odst. 1 o. s. ř., je-li prodávanou nemovitostí podnik nebo jeho část.

6.1. Projednání žaloby

Dle § 88 písm o) o. s. ř. je v řízení o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí místně příslušný okresní soud, u něhož je prováděn výkon rozhodnutí (tedy soud, který nařídil výkon rozhodnutí). Tento soud dále rozhoduje o pravosti, výši, skupině nebo pořadí některé z pohledávek přihlášených k rozvrhu výtěžku. Soud pojednává excindační žalobu stejně jako ostatní žaloby ve sporném řízení podle části třetí o. s. ř., jak vyplývá z ustanovení § 267 o.s.ř.

Po obdržení návrhu se soud snaží o odstranění vad podání a zkoumá místní příslušnost. Pokud by žaloba neobsahovala všechny náležitosti nebo by byla nesrozumitelná nebo neurčitá, předseda senátu vyzve žalobce v usnesení, aby své podání opravil nebo doplnil. K tomuto doplnění nebo opravení mu určí lhůtu a zároveň ho poučí, jak má opravu provést. Vzhledem k tomu, že jde o tzv. lhůtu soudcovskou, není možné prominout její zmeškání. Pokud ji tedy žalobce nedoplní, soud usnesením žalobu odmítne.

Nebyl-li zaplacen soudní poplatek, zasílá soud žalobci usnesení o výzvě k zaplacení soudního poplatku za návrh, který činí 2.000 Kč. Poplatek může být zaplacen v kolicích na

připojeném tiskopise nebo na účet soudu u ČNB. Poplatek se vybírá dle zákona o soudních poplatcích v aktuálním znění ke dni podání návrhu.

Nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude řízení před soudem prvního stupně zastaveno. Soud však řízení nezastaví, je-li tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatníku mohla vzniknout újma, jestliže poplatník ve stanovené lhůtě sdělí soudu okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a doloží, že bez své viny nemohl soudní poplatek dosud zaplatit. Žalobci musí být dáno poučení, že proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

Je-li soudní poplatek řádně zaplacen a jsou splněny podmínky zahájení řízení, žalovanému je do vlastních rukou zasílán opis žalobního návrhu.

V téměř každém případě probíhá ústní jednání, ke kterému jsou předvolávány strany řízení, případně svědci. Postupně se účastníci vyjadřují ke každé z předmětných věcí navržených k vyloučení z exekuce zvlášť, u jednotlivých věcí prokazují nabytí vlastnického práva, případně jsou prováděny svědecké výpovědi na podporu tvrzení té které strany.

„V řízení o excindační žalobě nejde o to, aby žalobce prokázal, že žalovaný (tedy v exekučním řízení oprávněný) svou povinnost předepsanou mu ustanovením § 335 odst. 1 o.s.ř., upravujícím nařízení exekuce, nesplnil, ale pouze – a jedině – o to, aby unesl důkazní břemeno stran svého tvrzení, že má k postihovanému majetku právo exekuci nepřipouštějící.“¹⁰³

Ve všech řízeních neprobíhá obvykle více než dvě jednání. Jedná se o relativně rychlé řízení, zhruba do roka skončené. Průtahy jsou většinou zaviněny ze strany účastníků, většinou trvá nějakou dobu než zaplatí poplatek, než se v dané lhůtě vyjádří.

6.2. Rozhodnutí o žalobě

Na základě zjištěného skutkového stavu pak vydá soud rozsudek, který musí obsahovat úvodní část, výrok (enunciát), odůvodnění, poučení, datum a místo vyhlášení.

V prvním výroku soud rozhodne buď o vyhovění žaloby (tj. vyloučí věci z výkonu rozhodnutí) nebo žalobu zamítne. V tomto výroku musí být vyloučené věci přesně konkretizovány podobně jako v žalobě. V dalším výroku soud rozhodne o náhradě nákladů řízení, popř. o povinnosti žalovaného zaplatit soudní poplatek. Dle § 2 odst. 3 z.č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích má žalovaný povinnost zaplatit soudní poplatek v případě, že byl

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2008, sp. zn. 20 Cdo 950/2007.

navrhovatel od soudního poplatku osvobozen a v řízení byla jeho žaloba úspěšná. Žalovaný je pak v takovém případě zavázán k zaplacení soudního poplatku do tří dnů od právní moci rozsudku dle § 160 o. s. ř. na účet soudu.

V písemném odůvodnění rozsudku soud vždy popíše průběh řízení. Soud připomene podání žaloby žalobce, popř. podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, který byl zamítnut a současně s ním bylo dáno poučení o možnosti podání vylučovací žaloby. V odůvodnění je stanoveno čeho se žalobce žalobou domáhá a vyjádření žalované strany. Soud v odůvodnění odkáže na dotčená hmotněprávní ustanovení, především na § 143 OZ, § 262a a § 267 o. s. ř.

V poučení je stanoveno zda je možné podat proti tomuto rozsudku odvolání. Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do patnácti dnů ode dne doručení písemného vyhotovení k příslušnému krajskému soudu. Současně je v poučení obsaženo poznačení, co hrozí obžalovanému, pokud nesplní svoji povinnost. Nesplní-li povinný dobrovolně svoji povinnost uloženou mu v rozsudku, lze se domáhat soudního výkonu rozhodnutí. Rozsudek je pak vyhlášen veřejně dle ustanovení § 156 o.s.ř.

6.3. Náklady řízení

Právo na náhradu nákladů je jedním z prvků práva na spravedlivý proces, proto je nutné o nákladech rozhodnout. Řízení o vyloučení věci patří mezi sporná řízení, proto se náhrada nákladů řízení řídí zásadou úspěchu ve věci. Tato zásada je zakotvena v ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř. Dle tohoto ustanovení účastníku, který měl ve věci plný úspěch, soud přizná náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl. Je však spornou otázkou, zda může žalobce po žalovaném (tedy oprávněném) požadovat náhradu nákladů.

Soud obecně přiznává žalobci právo na náhradu nákladů po žalovaném (oprávněném) podle úspěchu ve věci dle § 142 o. s. ř. Užití této zásady se využije především v případě, kdy vlastník věci, k níž má právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, požádá oprávněného o vyškrtnutí takové věci a svá tvrzení náležitě prokáže. Oprávněný může dle § 68 odst. 3 e. ř. vyjádřit svůj souhlas s vyškrtnutím věci ze soupisu. Na základě tohoto souhlasu exekutor věc ze soupisu vyškrtne. Pokud přesto oprávněný s vyškrtnutím věci ze soupisu nesouhlasí a později podána excindační žaloba bude úspěšná, nemůže po soudu požadovat, aby se při rozhodování o nákladech řízení řídil pravidlem v § 150 o. s. ř.

Dle ustanovení § 150 o. s. ř., z důvodů hodných zvláštního zřetele nemusí soud výjimečně náhradu nákladů zcela nebo zčásti přiznat. Použití toto pravidlo může soud pouze ve výjimečných případech pokud jeho použití omlouvají důvody zvláštního zřetele hodné. Při zkoumání, zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, soud přihlíží v první řadě k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům všech účastníků řízení. Je třeba vzít v úvahu nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno také uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Významné z hlediska aplikace § 150 jsou rovněž okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postoj účastníků v průběhu řízení a další.¹⁰⁴

Otázkou aplikace § 150 o. s. ř. se již několikrát zabýval Ústavní soud, který stanovil, že soud smí aplikovat ustanovení § 150 o. s. ř. a nepřiznat náklady řízení žádnému účastníku jen tam, kde věřitel (oprávněný) vznik nákladů řízení úspěšně straně nezavinil (např. tehdy, jestliže osoba, jež tvrdí, že má právo k majetku nepřipouštějící výkon rozhodnutí, brání svá práva nikoli z příčiny ležící na straně oprávněného, nýbrž v důsledku jednání soudního exekutora).¹⁰⁵ Příčina na straně exekutora může například spočívat v tom, že exekutor zvolí nepřiměřený způsob exekuce, aniž by předem využil způsobu mírnějšího. Soudní exekutor například zvolí prodej movitých věcí, aniž by předem využil možnost srážek ze mzdy. Volbou prodeje movitých věcí, tak musí exekutor a oprávněný počítat s tím, že v průběhu exekuce mohou být sepsány věci, ke kterým má třetí osoba právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí a ochrany svých práv se může bránit prostřednictvím podání vylučovací žaloby.

6.4. Zastavení výkonu rozhodnutí

Skutečnost že soud vylučovací žalobě vyhoví, nemá za následek okamžité zastavení exekuce. O zastavení totiž musí rozhodnout soud, u kterého se vykonávací řízení vede. Podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) o. s. ř. bude výkon rozhodnutí zastaven, jestliže bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, ke kterému má třetí osoba právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí podle § 267 o. s. ř. K tomuto ustanovení je třeba připojit ustanovení § 268 odst. 4, tedy že týká-li se nařízeného výkonu rozhodnutí některý z důvodů zastavení jen zčásti nebo byl-li výkon rozhodnutí nařízen v rozsahu širším, než jaký

¹⁰⁴ DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář, I. díl (§1- 200za)*. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 673.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 9. června 2009, sp. zn. III. ÚS 292/07.

stačí k uspokojení oprávněného, bude výkon rozhodnutí zastaven částečně.¹⁰⁶

6.5. Vrácení věci

Na základě rozhodnutí o vyškrtnutí sepsaných movitých věcí vydá soudní exekutor výzvu k vyzvednutí movité věci. Součástí výzvy byly údaje o místě a čase, kdy bylo možné věc vyzvednout.

Nyní věc, kterou exekutor zajistil dle § 66 odst. 1 e. ř. nebo která byla vyloučena z výkonu rozhodnutí, soudní exekutor bez zbytečného odkladu předá navrhovateli na místě, kde ji zajistil.

¹⁰⁶ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7, s. 348.

7. Novela exekučního řádu

Poslední novelou o. s. ř a e. ř došlo k výrazným změnám oproti dřívější úpravě. Těmi nejvíce kontroverzními je možnost postihnout účet a mzdu manžela povinného, pokud jde o vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů. Od 1. ledna 2013 lze postihnout majetek manžela povinného těmito způsoby: srážky ze mzdy, srážky z jiných příjmů, přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu, přikázání jiných peněžitých pohledávek, postižení jiných majetkových práv, prodej movitých věcí v SJM a prodej nemovitých věcí v SJM.

7.1. Srážky ze mzdy

Novelou byl stanoven zcela opačný právní názor než který dlouhá léta zastával NS a některé KS. Soudy v několika svých rozhodnutích stanovily, že účet manžela povinného nelze postihnout (např. usnesení KS v Hradci Králové ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 17 Co 46/2003 nebo usnesení NS ze dne 29. června 2005, sp. zn. 20Cdo 1642/2004). V odůvodnění těchto rozhodnutí se soudy opíraly o názor, že mzda za vykonanou práci náleží pouze zaměstnanci a jen jemu se vyplácí. Dle praxe pouze mzda vyplacená a převzatá náležela do SJM. Srážkami ze mzdy však k takovému vyplacení nebo převzetí nedojde. Dále soudy zaujímaly názor, že aby bylo možné postihnout mzdu, musí toto právo náležet povinnému, proti němuž se řízení vede. Z důvodů těchto argumentů nebylo možné postihnout mzdu manžela povinného.

Nový občanský zákoník už se otázkou mzdy, kterou nabyt některý z manželů, zabývá konkrétně. Dle § 711 odst. 2 NOZ se částky výděлку, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti stávají součástí společného jmění v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabyt možnost s nimi nakládat (tedy kdy mzdu získá v hotovosti či v naturáliích nebo kdy mu bude převedena na účet).

Dle současného OZ tedy mzda bude do SJM náležet pouze v případě, kdy bude mzda vyplacena. Dle NOZ i částka, kterou zaměstnavatel pošle na účet manžela povinného je součástí SJM. Kdyby zákonodárce s možností postihu mzdy manžela povinného počkal do účinnosti NOZ, vyhnul by se mnoha nejasnostem, které tato změna přináší.

Tím, že exekuce může postihnout jak účet povinného a jeho manžela, je nutné se zabývat otázkou nezabavitelné částky. Tuto částku bude nutné třeba zvýšit. Základní nezabavitelnou částku vypočítáme jako dvě třetiny součtu částky životního minima (nyní je to částka ve výši 3.410 Kč) a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu

v nájemním bytě v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel (pro rok 2013 je stanovena částka ve výši 5687 Kč).¹⁰⁷

Pro rok 2013 činí nezabavitelná částka dlužníka 6.064,66 Kč. Na každou osobu, které je povinen dlužník poskytovat výživné, se uplatní jedna čtvrtina z hodnoty nezabavitelné částky na osobu povinného, tj. 1.516,16 Kč. Na manžela povinného se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky, i když má samostatný příjem. Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává jedna čtvrtina nezabavitelné částky každému manželovi zvlášť, jsou-li srážky prováděny ze mzdy obou manželů. Jedna čtvrtina nezabavitelné částky se nezapočítává na žádného z těch, v jejichž prospěch byl nařízen výkon rozhodnutí pro pohledávky výživného, jestliže výkon rozhodnutí dosud trvá.¹⁰⁸

Částka, nad kterou se srazí veškerý zbytek mzdy, je pro tento rok stanovena na 9097 Kč.¹⁰⁹ Exekutor však nemůže postihnout dávky sociální podpory poskytované dle z. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Postižení mzdy manžela povinného může mít velmi negativní vliv již na tak složitou situaci mezi povinným a jeho rodinnými příslušníky. Možnost postihu mzdy se tak dotkne především rodin, ve kterých jsou životní potřeby rodiny zajišťovány z peněžních prostředků nedlužícího manžela. Exekutoři možnost postihu mzdy manžela povinného, který se závazkem povinného nemá nic společného a často o něm vůbec netuší, samozřejmě vítají. Díky tomu snadněji vymohou pohledávku věřitele, neboť od výše vymožené částky se odvíjí jejich odměna.

7.2. Příkazání pohledávky z účtu u peněžního ústavu

Dle § 304 odst. 1 o. s. ř. je peněžnímu ústavu od okamžiku doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkazáno z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství nevyplácet peněžní prostředky. Tento zákaz bývá označen jako tzv. arrestatorium, kdy je podlužníkovi (zde je jím peněžní ústav) dán zákaz vyplácet z účtu

¹⁰⁷ MAULEURF Adolf. *Nové nezabavitelné částky (nezabavitelné minimum) při srážkách ze mzdy pro rok 2013*. [online]. epravo.cz, 11. prosince 2012 [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nove-nezabavitelne-castky-nezabavitelne-minimum-pri-srazkach-ze-mzdy-pro-rok-2013-87240.html>>.

¹⁰⁸ Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

¹⁰⁹ KUČEROVÁ, Dagmar. *Exekuční srážky ze mzdy. Nová nezabavitelná částka*. [online]. podnikatel.cz, 7. ledna 2013 [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.podnikatel.cz/clanky/exekucni-srazky-ze-mzdy-v-roce-2013-nova-nezabavitelna-castka/>>.

povinného až do výše vymáhané pohledávky postiženou část peněžních prostředků. Lze vyvodit, že nemožnost dispozice s těmito peněžními prostředky se týká i samotného peněžního ústavu. Dalším důležitým pojmem tohoto způsobu výkonu rozhodnutí je tzv. inhibitorium. Tento zákaz spočívá v tom, že povinný ztrácí právo vybrat peněžní prostředky, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat.¹¹⁰

Stejně jako u srážek ze mzdy, tak i u přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu, stanovily soudy, že pro peněžitou pohledávku vůči povinnému nelze nařídit výkon rozhodnutí i proti jeho manželovi. Tento názor najdeme v rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. 8 Co 558/65, tak i v novějším usnesení NS ze 14. dubna 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99. Dle těchto rozhodnutí může být výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu nařízen a proveden jen u účtu, jehož majitelem je povinný.

Přesto však někteří exekutoři na taková rozhodnutí nebrali ohled a exekucí postihli peněžní prostředky na účtu manžela povinného. Jedním takovým případem se zabýval i NSS ve svém rozhodnutí ze dne 14. února 2011, sp. zn. 14 Kse 6/2010. Soudní exekutor usnesením přibral jako účastníci řízení manželku povinného. Vydáním exekučního příkazu rozhodl o provedení exekuce postižením jiných majetkových práv. Za jiné majetkové právo chybně považoval právo povinného na finanční prostředky vyplacené z účtu, který byl veden na jméno manželky povinného. Doručením usnesení pak přikázal peněžnímu ústavu nevyplácet peněžní prostředky. Dle NSS bylo toto jednání závažným porušením povinností v § 320 o. s. ř. Tímto porušením exekutor spáchal kárné provinění a za to mu dle § 116 odst. 3 e. ř. bylo uloženo kárné opatření ve formě napomenutí.

Soudní exekutor si nemůže chybně vyložit ustanovení v § 320 o. s. ř. dle své libovůle. Dle tohoto ustanovení lze postihnout jiné právo než mzdu, peněžitou pohledávku nebo nárok uvedený v § 299 o. s. ř. Jedná se o tři druhy výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky a to přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu, přikázání jiných peněžitých práv a postižení jiných majetkových práv. Jedná se tedy o tři samostatné způsoby postihu peněžité pohledávky, které nesmí soudní exekutor dávat dohromady, ale měl by se řídit jejich specifickým postupy.

Novelou výrazně posílila ochrana věřitele na úkor třetích osob (v tomto případě na úkor manžela povinného). Zákonodárce tak snáze zabránil tomu, aby dlužící manžel převedl svůj majetek na manželku. Zákonodárce těmito prostředky sice zvýšil možnost věřitele vymoci svůj dluh a tím i možnost vymoci ho v kratším čase, ale zásadně tím narušil práva manžela

¹¹⁰ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 314-315.

povinného. Postihnutím mzdy a účtu manžela povinného lze očekávat, že poklesne i tak značně klesající počet uzavřených manželství.

Příkázání pohledávky z účtu manžela povinného tak přinese pro řadu manželů povinných velmi nepříznivé následky, a to především v případech, kdy na účet manžela povinného bude posílána jeho mzda. Blokáci účtu manžel povinného ztratí možnost s těmito prostředky disponovat a tudíž ztratí možnost použít tyto prostředky na hrazení životních potřeb sebe i členů své rodiny (např. nájemné, úhradu za energie, plyn, vodu, atd.).

Závěr

Majetkové vztahy mezi manžely upravovalo od 1. ledna 1950 do 31. března 1964 bezpodílové společenství manželů. Nynější úprava je obsažena v ustanoveních o společném jmění manželů v § 143 až § 151 OZ. S účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku budou majetkové vztahy obohaceny o nové instituty a také změni rozsah SJM, kdy výjimky z něj budou pojaty více široce než je tomu v současné úpravě.

Předmětem společného jmění manželů je na jedné straně majetek nabytý některým z manželů nebo oběma společně za trvání manželství (aktiva), ale spadají sem také i závazky, které vznikly některému z manželů nebo oběma manželům společně za dobu trvání manželství (pasiva). Procesní odpovědnost manželů za závazky a hmotněprávní odpovědnost jsou chápány různými způsoby. Odpovědnost manželů nelze chápat absolutně ve smyslu ustanovení § 511 OZ. Splnění závazku sjednaného jen jedním z manželů nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů. Věřitel tak bude moci postihnout v takovém případě pouze výlučný majetek dlužícího manžela a společné jmění manželů. Majetek náležející ve výlučném vlastnictví manžela povinného tak nemůže postihnout.

V průběhu výkonu rozhodnutí je třeba dodržovat nejdůležitější zásady exekučního řízení. Těmi nejdůležitějšími zásadami jsou ochrana povinného a ochrana třetích osob. Ochrana povinného se odráží v nemožnosti postihnout výkonem určité věci, které jsou ve vlastnictví povinného a jsou vyjmenovány v § 322 odst. 2 o. s. ř. Jako problematický se jeví hned první odstavce tohoto ustanovení, neboť zákon nestanoví, co lze chápat jako obvyklé vybavení domácnosti. Tento pojem sice blíže určuje judikatura, ale přesto nadále závisí na vůli exekutora, zda věc bude chápána jako věc, která slouží k uspokojení základních potřeb. Pokud by výkon postihl tyto věci, má povinný právo podat návrh na zastavení nebo částečné zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 2 písm. d) o. s. ř. Občanský zákoník se zabývá pouze ochranou věřitele v ustanovení § 150 odst. 2. Dle tohoto ustanovení dohodou manželů o vypořádání společného jmění nesmí být dotčena práva. Použití § 150 odst. 2 OZ se týká pouze případů, kdy bylo SJM vypořádáno dohodou, nelze ho aplikovat i na další způsoby vypořádání společného jmění. Na tento nedostatek ochrany věřitele, ale i třetích osob reaguje nový občanský zákoník v ustanoveních § 731 až § 734.

Občanský zákoník dává manželům možnost upravit si své majetkové vztahy, přesto se dle § 262a odst. 1 o. s. ř. za majetek patřící do společného jmění manželů považuje i majetek, který netvoří součást SJM jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah. Na smlouvy zužující zákonný rozsah se nepřihlíží, tudíž bude výkonem rozhodnutí postižen jak

výlučný majetek dlužníka, tak i majetek náležející do SJM. Nepřihlíží se také k soudnímu rozhodnutí dle § 148 OZ, kterým se zúží SJM, i když to výslovně v zákoně není stanoveno.

Ustanovení § 262a odst. 2 o. s. ř. stanoví, že smlouva o zúžení SJM musí existovat před vznikem pohledávky. V tomto ustanovení nejsou stanoveny podmínky, kdy lze smlouvu o zúžení společného jmění při výkonu rozhodnutí uplatnit vůči věřiteli. Těmito problémy se zabýval NS v několika svých rozhodnutích. Především je zde stanovena povinnost seznámit oprávněného nejen s existencí takové smlouvy, ale i s jejím obsahem. Manželé by měli předložit věřiteli smlouvu o zúžení společného jmění manželů a umožnit mu seznámit se s obsahem této smlouvy. K potvrzení skutečnosti, že byl věřitel seznámen s obsahem smlouvy může sloužit klauzule obsažená přímo v textu uzavírané smlouvy.

Aplikovat § 262 odst. 1 o. s. ř lze nejen na existující SJM, ale na zaniklé společné jmění, které nebylo vypořádáno dohodou, rozhodnutím soudu nebo na základě domněnky vypořádání podle § 150 odst. 4 OZ. Pokud tedy nebylo SJM vypořádáno dohodou, soudním rozhodnutím nebo neuplynula tříletá doba k uplatnění zákonné domněnky, vychází soud ze zákonného rozsahu společného jmění.

Zákon nedává povinnost soudnímu exekutorovi zjišťovat, zda věc skutečně náleží do společného jmění nebo zda ji nabyli některý z manželů před vznikem manželství. Proto často mohou být při výkonu rozhodnutí zasažena práva třetích osob. Zákon musí na tuto situaci pamatovat a musí stanovit prostředky, kterými mohou tyto osoby chránit svá práva. Musí také určit podmínky, za kterých mohou třetí osoby tyto prostředky použít. Těmito prostředky jsou návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a excindační žaloba. Tyto dva instituty jsou si velmi blízké a jsou spolu velmi provázány. Existují v právní praxi dvě teorie, které určují vztah mezi nimi.

První teorie pokládá za předpoklad pro podání žaloby na vyloučení věci z exekuce podle § 267 o.s.ř. podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a usnesení soudního exekutora o zamítnutí návrhu vyškrtnutí věci ze soupisu zcela nebo byť i částečně. Dle druhé teorie není návrh vyškrtnutí věci ze soupisu podmínkou k podání vylučovací žaloby. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu takovou podmínkou být nemá. Taková limitace by znamenala pro třetí osobu přílišné omezení jejích procesních práv, která jsou i tak omezena tím, že nemůže podat opravný prostředek proti usnesení, kterým soudní exekutor zamítne návrh na vyškrtnutí.

Vylučovací žaloba existuje ve dvou formách. První formou je žaloba podle § 267 odst. 1 o. s. ř., kterou proti oprávněnému může podat třetí osoba pokud byla výkonem rozhodnutí postižena věc, ke které jí náleží právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Takovými právy jsou

především právo vlastnické, právo držby, věcná břemena, nájemní práva a právo užívat vyklizenou místnost.

Dle nového § 267 odst. 3 o. s. ř. vylučovací žalobu dle § 267 odst. 1 může podat manžel povinného, pokud byl výkonem rozhodnutí postižen jeho výlučný majetek proto, že jej nabyt před manželstvím, darem, dědictvím za majetek náležející do jeho výlučného majetku. Tento nový odstavec se jeví jako zbytečný, uvedený závěr lze dovodit z § 143 odst. 1 OZ, kde je stanoveno, který majetek do společného jmění nepatří.

Druhou formou je žaloba podle § 267 odst. 2 o. s. ř. Pokud byl výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění manželů nebo který se považuje za součást společného jmění manželů, náleží manželovi povinného podat vylučovací žalobu. Tuto žalobu však může uplatnit, jen pokud splňuje podmínky stanovené v tomto ustanovení pod body a) nebo b).

Stejně jako v případě ustanovení § 262a o. s. ř., tak i § 267 mluví jen o smlouvě, kterou byla SJM zúženo. Odpověď na jednu z hypotéz, zda *ustanovení § 262a a 267 o. s. ř. se vztahují na soudní rozhodnutí, kterým byl zúžen zákonný rozsah SJM* je třeba potvrdit. Odpověď na tuto otázku najdeme v ustanovení § 159a odst. 1 o. s. ř., kde se hovoří o tom, že výrok pravomocného rozsudku je závazný jen pro účastníky řízení, nestanoví-li zákon jinak. Právní účinky se tak vztahují jen na osoby, které jsou účastníky řízení. Aby se tento rozsudek týkal i oprávněného, musí s ním být seznámen, neboť nemá jinou možnost jak se s tímto rozhodnutím seznámit.

Vedle vylučovací žaloby přísluší manželovi povinného i další prostředky, kterými se můžeme domáhat ochrany. Jsou jimi právo podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, podání návrhu na zrušení exekučního příkazu, návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu movitých věcí a také návrh na částečné zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř.

Řízení o vyloučení věci ze soupisu patří mezi sporná řízení, tudíž probíhá podle třetí části občanského soudního řádu. Soud postupuje podle pravidel stanovených v této části. Soud má dvě možnosti, jak rozhodnout. Buď žalobě vyhoví a věc ze soupisu vyloučí nebo žalobu zamítne. Pokud bude žalobě vyhověno a věc bude vyloučena, soud řízení dle § 268 odst. 1 zcela nebo zčásti zastaví. S vyloučením věci ze soupisu je stanovena povinnost soudního exekutora tuto věc předat v místě, kde ji zajistil.

Spornou otázkou je, zda lze po žalovaném (v exekučním řízení se tato strana nazývá oprávněným) požadovat náhradu nákladů. Vzhledem k tomu, že náhrada nákladů patří mezi prvky spravedlivého procesu, soud o nich musí rozhodnout. Obecně má být tato náhrada nákladů řešena dle zásady úspěchu věci podle § 142 odst. 1 o. s. ř. Dle rozhodnutí Ústavního

soudu smí soud aplikovat § 150 o. s. ř. jen v případě, kdy oprávněný vznik nákladů nezavinil. Pokud by podání excindační žaloby nebylo způsobeno důsledky pochybení oprávněného, ale např. pochybením soudního exekutora, měl by soud uplatnit své moderační právo a neměl by náklady řízení přiznat žádné ze stran.

V poslední kapitole této práce se jen krátce pozastavuji na tím, co přinese možnost postihu účtu a mzdy manžela povinného. Od 1. ledna 2013 zákon tuto možnost připouští, i když judikatura dlouhá léta zastávala naprosto opačný názor. Majetek manžela povinného lze postihnout těmito způsoby: srážky ze mzdy, srážky z jiných příjmů, příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu, příkázání jiných peněžitých pohledávek, postižení jiných majetkových práv, prodej movitých věcí v SJM a prodej nemovitých věcí v SJM.

Připuštěním postihu mzdy a účtu manžela nastává situace, kdy tuto možnost nepřipouští hmotněprávní předpis (ten připouští postih mzdy vyplacené nebo předané), ale předpis procesní. Ke sjednocení hmotné a procesní úpravy dojde s účinností občanského zákoníku, účinného od 1. ledna 2014, který v ustanovení § 711 odst. 2 stanoví, že částky platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti se stávají se součástí společného jmění. Součástí společného jmění se stanou v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabytí možnost s nimi nakládat. Pokud by zákonodárce s vydáním nového třetího odstavce v ustanovení § 262a o. s. ř. který určuje, kterými způsoby exekuce lze postihnout majetek manžela povinného jde-li o vydobytí závazku, který patří do SJM, vyhnul by se mnohým nejasnostem, které v tomto důsledku vznikly.

Možnost postihu mzdy účtu manžela povinného může způsobovat existenční problémy u rodin, ve kterých jsou životní potřeby rodiny zajišťovány z peněžních prostředků nedlužícího manžela. Ochrana věřitele se tak dostává do popředí bohužel na úkor manžela povinného, který v mnoha případech ani nemusí vědět o existenci exekuce povinného, může tak nastat i situace, kdy se o ní dozví až v okamžiku, kde mu bude odepřeno právo nakládat s peněžními prostředky na svém účtu.

V úvodu této práce byla stanovena druhá hypotéza, podle které je současná právní úprava o postihu majetku v SJM v občanském soudním řádu dostatečná. S tímto tvrzením nelze souhlasit. Občanský soudní řád se postihem majetku náležejícího do společného jmění manželů zabývá pouze na dvou místech a to pouze ve § 262a a § 267 o. s. ř., jež jsou v této práci rozebírány. Tato ustanovení neodpovídají a ani neodkazují na odpovědi mnoha sporných otázek. Tyto otázky pak musí upravovat judikatura, která ne vždy je v praxi přijímána jednotně.

Stávající úprava navíc zvýhodňuje postavení věřitele vůči povinnému a jeho dlužníkovi. Nový občanský zákoník se snaží tento nepoměr vyrovnat. To zda nový občanský zákoník přinese posílení pozice povinného a nedlužícího manžela ukáže až čas.

Seznam použitých zdrojů (bibliografie)

Monografie a komentáře:

- BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Bezpodílové společenství manželů*. 1.vydání. Praha: Linde, 1994, 234s.
- DAVID, Ludvík a kol, *Občanský soudní řád: komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s.1073-1986 s.
- DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář, I. díl (§1- 200za)*. Praha: C.H. Beck, 2009, 1579 s.
- DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář, II. díl §(201- 376)*. Praha: C.H. Beck, 2009, 1581 - 3343 s.
- DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 282 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, 119 s.
- FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2.vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, 248 s.
- HOLUB, Milan, POKORNÝ, Milan. *Občan a vlastnictví v českém právním řádu*. 1.vydání. Praha: Linde, 2002, s. 335.
- HOLUB, Milan a kol. *Společné jmění manželů*. 2vydání. Praha: Linde, 2009, 200 s.
- KASÍKOVÁ Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): Komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, 644 s.
- KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Lubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1 vydání. Praha: Linde, 2004, 854 s.
- SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. 1.vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 1202 s.
- SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008, 216 s.
- SCHELLEOVÁ, Ilona, LAMKA Roman. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1.vydání. Ostrava: Key Publishing, 2007, 114 s.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1.5.vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 418 s.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2.5.vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 381 s.
- ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. I, (§1 až 459)*.1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s.

TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 852 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6.vydání. Praha:Linde, 2011, 711 s.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela: *Právní úkony (§ 34 - § 51 občanského zákoníku)*: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v tzv. novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Praha: Linde, 2012, 134 s.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela, PSUTKA, Jindřich. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů (§ 136 - § 151 občanského zákoníku : Podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. Praha: Linde, 2012, 161 s.

Články:

DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, 55-63 s.

DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7, 342-352 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta. K institutům vylučovací žaloby ve výkonu rozhodnutí a bezdůvodného obohacení. *Právní fórum*, 2011, roč. 8, č.3, 114-119 s.

VLASÁKOVÁ, Lucie, KŘÍŽOVÁ, Veronika. Modifikace rozsahu SJM a odpovědnost manželů za závazky. *Ad notam*, 2004, roč. 10, č. 3, 61-71 s.

Zákony:

Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb.

Zákon č. 99/1963 S., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. července 1997, sp.zn. 2 Cdon 1446/96
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2000, sp.zn. 30 Cdo 1803/2000
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2003, sp.zn. 20 Cdo 2304/2002
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. ledna 2004, sp. zn. 14 Co 555/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2004, sp. zn. 20 Cdo 279/2003
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. 20 Cdo 180/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.června 2004, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.července 2004, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.července 2004, sp. zn. 32 Odo 529/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2004, sp. zn. 20 Cdo 1578/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 20 Cdo 612/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2007, sp. zn. 20 Cdo 3297/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2007, sp.zn. 31 Odo 677/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 1690/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2008, sp. zn. 20 Cdo 950/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2009, sp. zn. 22 Cdo 2519/2006
Nález Ústavního soudu ze dne 9. června 2009, sp. zn. III. ÚS 292/07
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. srpna 2009, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2009, spn. z. 20 Cdo 3484/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.února 2010, sp. zn. 20 Cdo 432/2010
Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 21. října 2010, sp. zn. 28 Co 464/2010
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. února 2011, sp. zn. 23 Co 35/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 1977/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2011, 20 Cdo 9/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2011, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 20 Cdo 1540/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012

Elektronické zdroje:

KUČEROVÁ, Dagmar. *Exekuční srážky ze mzdy. Nová nezabavitelná částka.* [online]. podnikatel.cz, 7. ledna 2013 [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.podnikatel.cz/clanky/exekucni-srazky-ze-mzdy-v-roce-2013-nova-nezabavitelna-castka/>>

MAULEURF Adolf. *Nové nezabavitelné částky(nezabavitelné minimum) při srážkách ze mzdy pro rok 2013.* [online]. epravo.cz, 11. prosince 2012 [cit. 14. dubna 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nove-nezabavitelne-castky-nezabavitelne-minimum-pri-srazkach-ze-mzdy-pro-rok-2013-87240.html>>.

Shrnutí

Diplomová práce pojednává o postihu majetku ve společném jmění manželů v případě, kdy dluh vznikl jednomu z manželů. Vedle toho se zabývá ochrannými prostředky, které manžel povinného může v případě postihu takového majetku využít. Především je tímto prostředkem excindační žaloba. O návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je zde pouze krátká zmínka. Práce bere v potaz jak novelizaci hmotněprávní úpravy, tak a procesní úpravy.

Cílem této práce je nastínit problematiku aplikace § 262a o. s. ř., jejíž úprava je v zákoně velmi nedostačující a je zabývá se jí především Nejvyšší soud. Dále má práce stanovit podmínky, kdy může být podána vylučovací žaloba.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. Postupně je v nich vymezen pojem a rozsah společného jmění jak v současné úpravě, tak i v úpravě budoucí. Na to navazuje jak již bylo řečeno problematika ustanovení § 262a o. s. ř., ve kterém je stanoveno, že se smlouvám o zúžení zákonem stanoveného rozsahu SJM nepřihlíží. Tato kapitola je stěžejní kapitolou celé práce, neboť dává odpovědi na hypotézy stanovené v úvodu. Je třeba se dále zabývat prostředky, kterými se může bránit třetí osoba, jenž má k majetku takové právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí. Tímto prostředkem je především excindační žaloba dle § 267 odst. 1 a odst. 2 o. s. ř.

V poslední kapitole následuje krátká zmínka o poslední novele občanského soudního řádu a exekučního řádu, kterými bylo umožněn postihnout jak účet, tak i mzdu manžela povinného. Vzhledem k možnosti takového postihu, zesílené zásadě ochrany věřitele lze stanovit závěr, že ochrana věřitele se na pomyslných vahách značně převyšuje ochranu třetích osob, nejvíce však manžela povinného.

Summary

This thesis „Community property and the action for exemption“ deals with a situation where the debt incurred by one spouse. Although the Civil Code allows spouses to modify the community property, but these contracts shall be disregarded. The law allows in such cases, the penalty property belonging to the community property. If an executor affects the property, which considers part of the community property, the non-debtor spouse may sue action for an exemption under § 267 things to paragraph 2 of the Civil Procedure Code.

The aim of this thesis is to analyze § 262a Civil Procedure Code, which determines the range of punishment of community property. Discusses possibilities of protection of third parties, both in the current substantive law as well as under the de lege aspects. It also specifies the conditions under which the debtor spouse to submit things by action for exemption.

The thesis is divided into seven chapters. In this thesis, there are two main chapters - chapter 4 and 5. The fourth chapter is dedicated to the use of § 262a of Civil Procedure Code. Provisions of the act is very poor, so they are discussed in chapter most important decision of Supreme Court of Czech Republic. The fifth chapter chasets out the conditions under debtor spouse may bring certain things by the action and when the action will be successful.

This thesis deals with the institute of community property from the perspective of the current Civil Code as well as under the future Civil Code. It also includes the latest amendment Civil Procedure Code and Execution Code, which provides a wider affection the property of the debtor spouse. The executor can affect their account or wage.

Seznam klíčových slov

Společné jmění manželů - exekuce - výkon rozhodnutí – postižení společného jmění manželů
– excindační žaloba

Community property - execution - enforcement -- the affection the community property of the
spouses – action for exemption